

Agenda 2030 i Hallstahammars kommun

Datum: 2019-12-02, ver 1.2
Förvaltning: Kommunstyrelseförvaltningen
Enhet: Strategisk utveckling och planering
Handläggare: Magnus Gustafsson, Utvecklingschef
Nämnd: Kommunstyrelsen

Innehåll

Inledning	5
Syfte	6
Material och läsanvisningar	6
Mål 1 Ingen fattigdom.....	7
Delmål	7
Nationella utmaningar	8
Lokal analys	9
Mål 2 Ingen hunger	10
Delmål	10
Nationella utmaningar	11
Lokal analys	11
Mål 3 God hälsa och välbefinnande	13
Delmål	13
Nationella utmaningar	14
Lokal analys	15
Mål 4 God utbildning för alla.....	19
Delmål	19
Nationella utmaningar	20
Lokal analys	20
Mål 5 Jämställdhet	24
Delmål	24
Nationella utmaningar	25
Lokal analys	25
Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla	28
Delmål	28
Nationella utmaningar	29
Lokal analys	29
Mål 7 Hållbar energi för alla	32
Delmål	32
Nationella utmaningar	32
Lokal analys	33

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	37
Delmål	37
Nationella utmaningar	38
Lokal analys	39
Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	44
Delmål	44
Nationella utmaningar	45
Lokal analys	45
Mål 10 Minskad ojämlikhet	47
Delmål	47
Nationella utmaningar	48
Lokal analys	49
Mål 11 Hållbara städer och samhällen	54
Delmål	54
Nationella utmaningar	55
Lokal analys	55
Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion	58
Delmål	58
Nationella utmaningar	59
Lokal analys	60
Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	63
Delmål	63
Nationella utmaningar	64
Lokal analys	64
Mål 14 Hav och marina resurser	70
Delmål	70
Nationella utmaningar	71
Lokal analys	71
Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald	73
Delmål	73
Nationella utmaningar	74
Lokal analys	74
Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	77

Delmål	77
Nationella utmaningar	78
Lokal analys	78
Mål 17 Genomförande och globalt partnerskap	81
Delmål	81
Nationella utmaningar	83
Lokal analys	83

Arbetsgrupp för framtagande av rapporten:

Magnus Gustafsson, Utvecklingschef, Strategisk utveckling och planering

Thomas Norrman, Miljöstrateg, Strategisk utveckling och planering

Carl-Magnus Palmblad, Energi- och klimatrådgivare, Samhällsbyggnadsenheten

Nicklas Erngren, Redovisningsansvarig, Ekonomi- och finansenheden

Sebnem Gümüscü, Kvalitetscontroller, Barn- och utbildningsförvaltningen

Jari-Matti Heikkinen, Kvalitetsstrateg, Socialförvaltningen

Inledning

Genom antagandet av Agenda 2030 under 2015 har FN: s medlemsländer enats om en global agenda för hållbar utveckling. Agendan omfattar 17 mål och total 169 delmål och ska vägleda de beslut som länderna fattar, med hänsyn tagen till den nationella kapaciteten och utvecklingsnivån, samt innebära en ambitionshöjning i arbetet med hållbar utveckling i alla länder. Agendan spänner över en lång rad samhällsutmaningar, från att utrota fattigdomen och minska ojämlikheter till att bekämpa klimatförändringarna. De globala målen är integrerade och odelbara och att framgång krävs inom alla områden för att de ska kunna uppnås.

Syftet med Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling är att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara vilket innebär att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Agenda 2030 är en agenda för förändring mot ett hållbart samhälle. Regeringen har uttalat att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan. Genomförandet innebär en successiv omställning av Sverige som modern och hållbar välfärdsstat, på hemmaplan och som del av det globala systemet.¹

Regeringen har utsett en nationell delegation, Agenda 2030-delegationen, med uppdrag att redogöra för Sveriges nuläge kopplat till målen, ta fram förslag till nationell handlingsplan, samt stödja och stimulera arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030. I förslaget till handlingsplan har delegationen, baserat på nulägesbeskrivningen och de dialoger och

¹ <https://www.regeringen.se/regerings-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

konsultationer som genomförts, identifierat sex prioriterade områden. Det är områden inom vilka Sveriges utmaningar är som störst men där också möjligheter till lösningar har identifierats:

- 1) Ett jämlikt och jämställt samhälle
- 2) Hållbara städer
- 3) En samhällsnyttig och cirkulär ekonomi
- 4) Ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller
- 5) Hållbara och hälsosamma livsmedel
- 6) Stärkt kunskap och innovation

Syfte

Denna rapport syftar till att fungera som ett analys- och planeringsunderlag i det fortsatta arbetet med att integrera målen i Agenda 2030 i ordinarie styrning och ledning i Hallstahammars kommun. Rapporten är ett levande dokument som kommer att kompletteras med underlag

Material och läsanvisningar

Rapporten utgår i huvudsak från officiella källor och merparten av underlaget baseras på Agenda-2030 delegationens rapporter, Statistiska Centralbyråns (SCB) rapport om nuläget kopplat till respektive mål, statistik från SCB och Kommun- och landstingsdatabasen (Kolada), samt vissa interna källor.

Rapporten är uppdelad i kapitel utifrån respektive mål, där en sammanfattande text anges under respektive mål, samtliga delmål som är kopplade till målet, de nationella utmaningar som Agenda-2030 delegationen har lyft fram, samt ett lokalt perspektiv kopplat till respektive mål.

Mål 1 Ingen fattigdom

Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Ett vanligt begrepp för detta är multidimensionell fattigdom. Under mål 1 är det därmed viktigt att se att alla länder inkluderas oavsett ekonomisk status, då fattiga människor även finns i rika och medelinkomstländer. Globalt sett är kvinnor och flickor mest utsatta. Att utrota fattigdomen är en grundläggande förutsättning för att uppnå människors möjlighet att ta del av de mänskliga rättigheterna. Fattigdomsbekämpning är ett övergripande syfte för Agenda 2030 och har därför kopplingar till samtliga 17 mål.

Delmål

1.1 Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar per dag.

1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

1.3 Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

1.4 Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

1.5 Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

1.a Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklingsarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom

1.b Upprätta sunda policy ramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

Nationella utmaningar

Sverige har ett väl utbyggt välfärdssystem och en hög levnadsstandard. Inkomstskillnaderna är i ett globalt perspektiv små, men har ökat stadigt sedan 1990-talet. Enligt OECD har den inkomstrelaterade ojämlikheten ökat mer i Sverige än i något annat OECD-land och ligger högst i Norden.

Något som lyfts fram av Agenda 2030-delegationen, SCB m fl är att Sverige inte har någon nationell definition av fattigdom. I diskussionen om fattigdom används ofta begreppen absolut och relativ fattigdom. Absolut fattigdom innebär inkomster eller tillgångar under en definierad nivå medan relativ fattigdom innebär inkomster eller tillgångar i relation till det övriga samhället. Ett ofta använt EU-mått är andelen av befolkningen som har disponibla inkomster¹ som är lägre än 60 procent av den nationella medianinkomsten. Det är även ett vanligt förekommande mått när fattigdom mäts bland befolkningen i Sverige. I Sverige befinner sig cirka 15 procent av befolkningen under den gränsen. Fattigdom i bemärkelsen låg disponibel inkomst förekommer i högst grad bland kvinnor över 65 år, ensamstående kvinnor med barn, personer med funktionsnedsättning, samt personer som är födda utomlands.

Agenda2030-delegationen har identifierat sex utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 1:

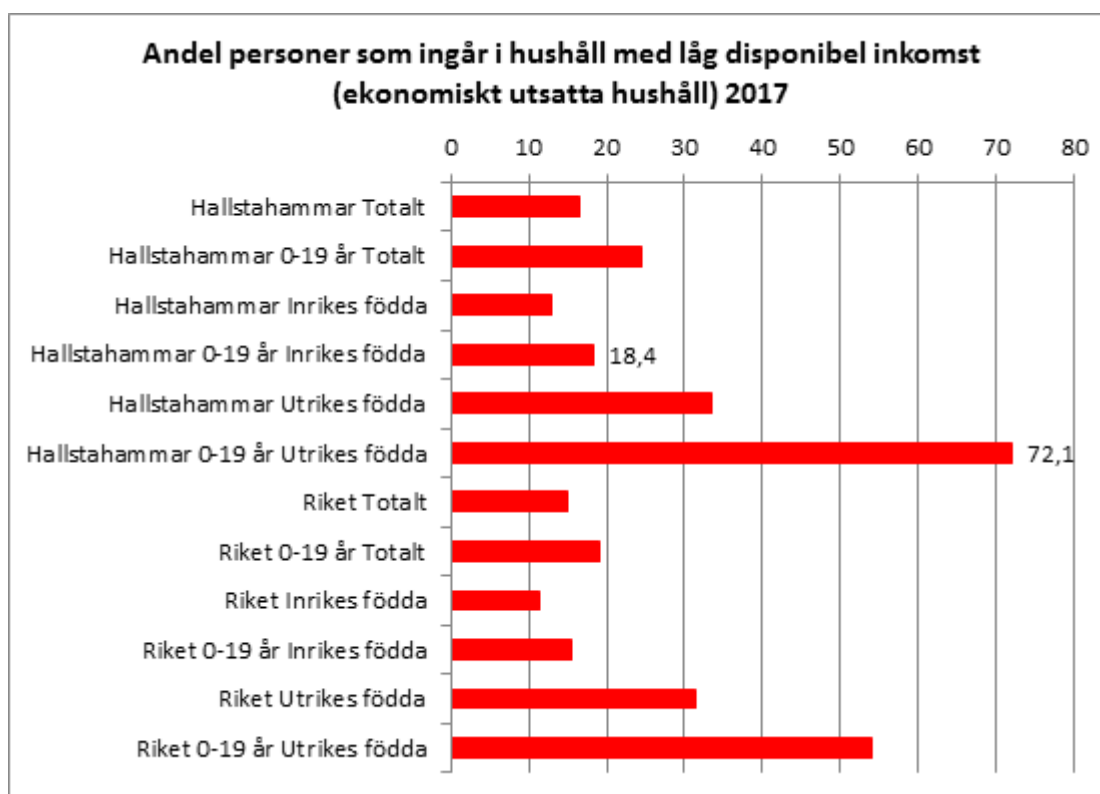
- Ökande inkomstskillnader och högre andel som lever i relativ fattigdom.
- Det saknas en officiell nationell definition av fattigdom, vilket bland annat innebär svårigheter att veta hur fattigdom ska mätas (SCB).
- Vissa grupper (utrikes födda, personer med lägre utbildningsnivå, barn till ensamstående, personer med funktionsnedsättning, ensamstående kvinnor med barn samt kvinnliga pensionärer) löper större risk för ekonomisk utsatthet.
- Inkomstskillnader mellan kvinnor och män.
- Avräkningar från det internationella biståndet innebär att en del av biståndsmedlen stannar inom Sveriges gränser och därmed inte går till fattigdomsbekämpning i partnerländer.
- Miljö- och klimataspekterna behöver vidareutvecklas inom biståndet.

Lokal analys

Kopplat till mål 1 och utifrån ett lokalt perspektiv i Sverige är det viktigt att se till hela bredden av vilka dimensioner fattigdom kan omfatta. Fattigdom innebär förutom de rent personliga ekonomiska konsekvenserna även brist på sådant som frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Särskilt utsatta grupper i samhället är ofta kvinnor och flickor.

Kommunen tillsammans med landsting/region är kanske de aktörer som bäst kan identifiera och stödja personer som lever i fattigdom. En viktig uppgift är att utveckla den lokala ekonomin för att skapa sysselsättning och öka inkomsterna för de mest utsatta.

I Hallstahammars kommun kan vi se skillnader kopplat till fattigdomsdimensionen både mellan olika geografiska områden och olika grupper, såsom mellan inrikes och utrikes födda, samt olika åldersgrupper. I nedanstående tabell andel personer som ingår i hushåll med låg disponibel inkomst. Tabellen visar att Hallstahammar i jämförelse med riket har en något högre andel som lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Vidare påvisar tabellen stora skillnader mellan gruppen inrikes- och utrikes födda, särskilt när man ser till gruppen barn och unga 0-19 år.

Källa: SCB

Skillnader som visas i tabellen får givetvis återverkningar på olika livsvillkor och bidrar även till att förstärka utsatthet inom andra samhällsområden, såsom möjligheter att lyckas i skolan, att etablera en meningsfull fritid och att etablera sig på bostadsmarknaden.

Mål 2 Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 2 handlar om att ingen ska lida av hunger och att alla människor ska få tillgång till bra och näringsriktig mat året om. Tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet som globalt sett är orättvist fördelad. Hunger är den främsta dödsorsaken i världen och idag lever ungefär 850 miljoner människor i världen i hunger. Brist på mat är en mänsklig katastrof som har långsiktiga effekter för människors hälsa och samhällets möjlighet till utveckling och tillväxt. Vår planet har försett oss med enorma resurser, men ojämlik tillgång och ineffektiv hantering lämnar miljontals människor undernärda. Samtidigt är livsmedelssvinn och förluster längs hela värdekedjan ett stort problem. Att främja ett hållbart jordbruk med modern teknik och rättvisa distributionssystem är viktigt för att säkerställa tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat för alla.

Delmål

- 2.1 Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.
- 2.2 Senast 2030 avskaffa alla former av undernäring, bland annat genom att senast 2025 nå de internationellt överenskomna målen i fråga om tillväxthämning och undervikt bland barn under fem år, samt tillgodose tonårsflickors, gravida och ammande kvinnors samt äldre personers näringsbehov.
- 2.3 Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapsköttande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.
- 2.4 Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

2.5 Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskötta och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

2.a Öka investeringarna, bland annat genom stärkt internationellt samarbete, i infrastruktur på landsbygden, forsknings- och rådgivningstjänster för jordbruket, teknikutveckling samt genbanker för växter och husdjur i syfte att öka jordbrukets produktionskapacitet i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna.

2.b Korrigera och förhindra handelsbegränsningar och snedvridningar på världsmarknaderna för jordbruksprodukter, inklusive genom att parallellt avskaffa alla former av exportsubventioner inom jordbruket liksom alla exportåtgärder med motsvarande verkan, i enlighet med mandatet för Doharundan.

2.c Vidta åtgärder för att säkerställa väl fungerande marknader och derivatmarknader för jordbruksråvaror. Underlätta tillgången till aktuell marknadsinformation, inklusive om livsmedelsreserver, i syfte att bidra till att begränsa extrema svängningar i livsmedelspriser

Nationella utmaningar

För Sveriges del utgör inte hunger och undernäring de största utmaningarna, utan det handlar snarare om en hållbar produktion och konsumtion av livsmedel. Den svenska livsmedelskonsumtionen är både hälso- och miljömässigt ohållbar. Det finns tydliga kopplingar mellan matvanor, hälsa och miljö. Ohälsosamma matvanor tillsammans med otillräcklig fysisk aktivitet är två stora riskfaktorer för ohälsa och för tidig död. Det finns även kopplingar mellan ohälsa på grund av detta och lägre utbildningsnivå och inkomst, vilket visar på kopplingen mellan detta mål och andra mål i agendan.

Agenda 2030-delegationen har identifierat följande fem utmaningar för Sveriges del:

- Låg självförsörjningsgrad av livsmedel.
- Livsmedelskonsumtionen har negativ miljö- och klimatpåverkan (exempelvis hög köttkonsumtion och stort matsvinn).
- Ohälsosamma matvanor i kombination med bristande fysisk aktivitet leder till ökad övervikt, fetma och ohälsa, vilket även har socioekonomiska kopplingar.
- Svenskt jordbruk är verksamt på en konkurrensutsatt marknad och inom vissa produktionsgrenar är lönsamheten låg.
- Den svenska rådgivningen inom jordbrukspolitiken är begränsad till och beroende av att kunna påverka EU:s gemensamma politik och internationella handelsöverenskommelser.

Lokal analys

Kommuners, landstings och regioners ansvar för utbildning, vård och omsorg innefattar ansvar för relativt stora volymer av måltidshanteringen. Därigenom finns en relativt stor påverkan på sådana faktorer som matsvinn, samt hälsosam och näringsriktig kost inom de tjänster vi varje dag levererar till våra kommuninvånare. Att land- och vattenresurserna förvaltas väl bidrar

också till mål 2. Genom att arbeta för bättre vattenkvalitet och bevarande av viktiga jordbruksmarker bidrar kommunerna också till att uppfylla mål 2 i Sverige.

Vidare innebär kommunernas tillsynsansvar för livsmedelshanteringen också att matens kvalitet säkras hos andra aktörer i samhället.

I Hallstahammars kommun är hunger inte något utbrett problem, däremot aktualiserar mål 2 frågor som rör bättre kosthållning, matsvinn och en hållbar livsmedelsproduktion. När det gäller livsmedelsproduktionen deltar kommunen i det regionala arbetet utifrån regional livsmedelsstrategi. Målsättningen är att stärka Västmanland som matregion där maten blir en reseanledning både för länets invånare och besökare. Här ingår att knyta ihop mat med befintliga resmål vilket bland annat bidrar till landsbygdsutveckling. Tillgången på mat från våra skogar och vatten behöver öka. Viltmaten är klimatsmart och av hög kvalitet. Dock kommer en mycket liten del ut på marknaden. Vidare är en robust livsmedelskedja strategiskt viktigt för att kunna tillgodose behovet på mat. Vi behöver exempelvis säkerställa tillgången på mat för länets invånare vid en eventuell kris.

Kopplat till kosthållning finns det vissa indikatorer som kan säga oss något om befolkningen i stort. I Hallstahammars kommun är det 24 % av befolkningen som lever med fetma, vilket motsvarar ett BMI på 30 eller högre. Motsvarande siffra för riket är 21 %.² Liv Hälsa Ung undersökningarna som mäter barn och ungas hälsa i åk 7, åk 9 och gymnasiet visar 2017 att andel med fetma i Hallstahammars kommun ligger klart under länsgenomsnittet och ökar inte över tid mellan 2014 och 2017. Samtidigt visar samma undersökning en tydlig minskning över tid av andel elever som äter frukost dagligen. 2017 är det endast ca 30 % av flickorna i åk 7 som äter frukost dagligen och 50 % av pojkarna.³

² Källa: Nationella Folkhälsoenkäten 2017

³ Liv Hälsa Ung Hallstahammar 2017

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

Mål 3 handlar om att alla människor ska ha möjlighet till god hälsa och välbefinnande. Hälsan har en avgörande betydelse för människors möjlighet att klara skolan, arbeta, försörja sig och leva ett självständigt liv, något som bidrar till samhällets tillväxt och hållbara utveckling. Folkhälsan påverkas av människors livsvillkor, de förhållanden där vi växer upp och lever, samt de system som tillämpas för att hantera ohälsa och sjukdom. Det är med andra ord fler mål än mål 3 som har bäring på hälsan i befolkningen.

De största riskfaktorerna för icke-smittsamma sjukdomar som hjärt- och kärlsjukdomar och cancer är ohälsosamma levnadsvanor som matvanor, stillasittande, rökning och riskbruk av alkohol. Ökande psykisk ohälsa, samt olika hälsoproblem kopplade till luftföroreningar och kemikalier är andra riskområden. En stor utmaning är de betydande hälsoskillnader som finns mellan olika grupper av kvinnor och män i samhället. Ju lägre social position, desto sämre hälsa, och omvänt.

Delmål

3.1 Till 2030 minska mödradödligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlossningar med levande barn.

3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.

3.3 Senast 2030 utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar.

3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

3.5 Stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

3.6 Till 2020 halvera antalet dödsfall och skador i trafikolyckor i världen.

3.7 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning, och att reproduktiv hälsa integreras i nationella strategier och program.

3.8 Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla, som även skyddar mot ekonomisk risk, tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård av god kvalitet liksom tillgång till säkra, effektiva och ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin av god kvalitet.

3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

3.a Stärka genomförandet av Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobaks kontroll i alla länder, där så är lämpligt.

3.b Stödja forskning om och utveckling av vaccin och läkemedel mot de smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar som i första hand drabbar utvecklingsländer. Sörja för tillgång till ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin, i enlighet med Doha-deklarationen om TRIPS-avtalet och folkhälsa, i vilken det bekräftas att utvecklingsländerna har rätt att fullt ut utnyttja den flexibilitet som avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter erbjuder för att skydda folkhälsan och, framför allt, säkerställa att alla har tillgång till läkemedel.

3.c Väsentligt stärka finansieringen av hälso- och sjukvården liksom insatserna för att rekrytera, utveckla, utbilda och behålla hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

3.d Stärka alla länders, i synnerhet utvecklingsländernas, kapacitet när det gäller tidig varning, riskreducering och hantering av nationella och globala hälsorisker.

Nationella utmaningar

Befolkningen i Sverige har en hög medellivslängd, god självskattad hälsa och god tillgång till hälso- och sjukvård. Hälsan är dock ojämlikt fördelad mellan olika grupper i samhället. Det finns även flera globala hälsoutmaningar där svenskt engagemang och agerande behövs.

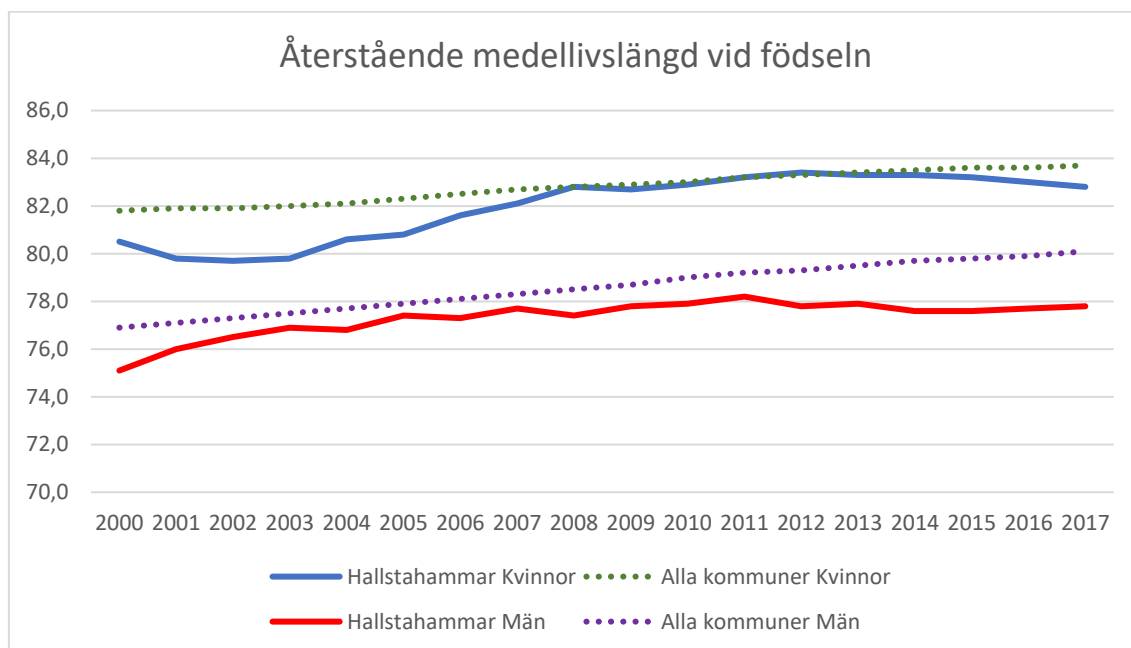
Agenda2030-delegationen har identifierat fem utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 3:

- Ökande psykisk ohälsa i alla åldrar.
- Livsstilsbetingade riskfaktorer för icke-smittsamma sjukdomar, såsom ohälsosamma matvanor, stillasittande, rökning och alkohol.
- Hälsoproblem kopplade till buller, luftföroreningar och kemikalier.
- Ökad antibiotikaresistens är en global utmaning.
- Bristande tillgång till och politiskt motstånd mot sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är en global utmaning.

Lokal analys

Kommuner, landsting och regioner ansvarar för merparten av de välfärdstjänster som har betydelse för befolkningens hälsa genom hela livet. Det handlar om uppväxtvillkor, hur skolan, sociala omsorgen samt hälso- och sjukvården fungerar, om hur bostads- och samhällsplaneringen bedrivs, eller i vilken mån det finns kultur- och fritidsaktiviteter för alla, oavsett kön, bakgrund eller socioekonomisk situation. En annan aspekt är verksamheternas prioritering av hälsofrämjande och förebyggande åtgärder. Hälsan i befolkningen påverkar i sin tur verksamheternas kvalitet och måluppfyllelse. Flera lagar slår fast ansvar att bidra till invånarnas hälsa. Detta sker dels genom Regeringsformen, men även i olika speciallagstiftningar, såsom skollagen, socialtjänstlagen, arbetsmiljölagen, hälso- och sjukvårdslagen, smittskyddslagen, plan- och bygglagen och miljöbalken.

När det gäller hälsoutvecklingen på en mer övergripande nivå i Hallstahammars kommun har befolkningen på generell nivå en hälsa som ligger under det nationella genomsnittet. Medellivslängd är ett mått som ofta används som indikator för hälsoläget i befolkningen. Det är dock ett mått som ska tolkas med försiktighet och läsas av över en längre period. I nedanstående tabell ser vi utvecklingen av medellivslängd avseende kvinnor och män. Tabellen visar att vi ligger i nedre skiktet av landets kommuner, samt att medellivslängden minskar något över tid för kvinnor, vilket är motsatt trend som för riksgenomsnittet.

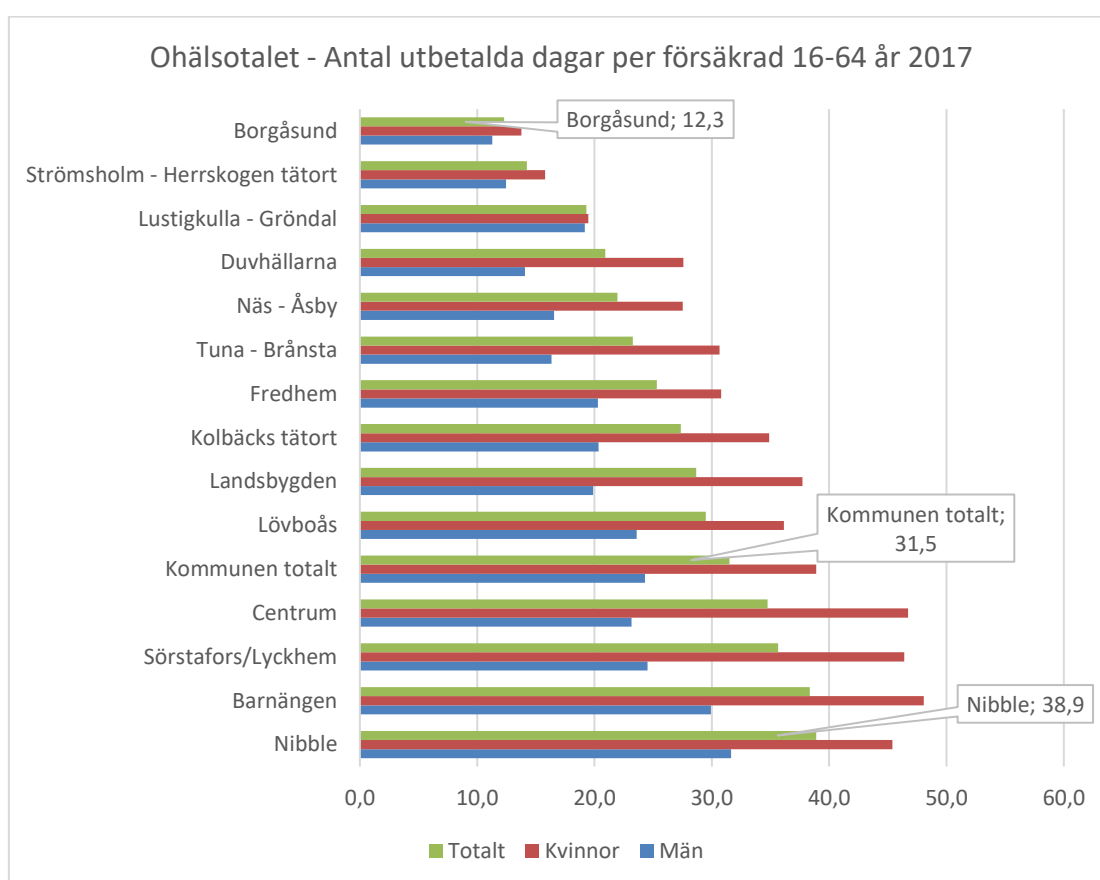
Källa: Kolada

Den största utmaningen lokalt ligger dock i att hälsan är ojämlig, då det finns relativt stora skillnader mellan kön, olika geografiska områden, samt utrikes/inrikes födda. När det gäller barn och unga ser vi en trend utifrån Liv Hälsa undersökningarna senaste åren att den psykiska ohälsan ökar bland unga flickor. Olika undersökningar på nationell nivå visar även att HBTQ

personer är en utsatt grupp i ett hälsoperspektiv och det har även framkommit genom det lokala HBTQ arbetet i Hallstahammar.

En viktig del kopplat till hälsoutvecklingen är olika fysiska levnadsvanor. Liv Hälsa Ung undersökningen visar för Hallstahammars del att endast ca 30 % av eleverna i åk 9 lever upp till rekommendationen för daglig fysisk aktivitet, det vill säga att man rör på sig 30-60 min per dag och tränar 3-6 ggr /vecka så att man blir andfådd/svettig.

Nedanstående tabell visar ohälsotalet mellan olika geografiska områden i kommunen fördelat på kön.

Källa: SCB Mona

Tabellen visar att det är stora skillnader mellan olika bostadsområden i kommunen. Tittar man på skillnaderna mellan män och kvinnor har kvinnor överlag betydligt högre ohälsotal jämfört med männen. Denna skillnad tenderar dessutom vara större i de områden med högst ohälsotal. Sett över tid mellan minskar dock ohälsotalen något i flertalet områden, exempelvis hade Nibble ett ohälsotal på 48 dagar år 2016 och kommunen totalt 34 dagar.

Enligt miljöprogram för 2018-2022 ska Region Västmanland minska miljöpåverkan från läkemedel med bibehållen patientnytta. Detta ska uppnås genom bland annat ökade krav och

uppföljning av ställda krav vid upphandling av läkemedel. Västmanland går mot trenden och hade en ökande förskrivning av antibiotika under 2015-2016. Förskrivning av antibiotika ska därför minska med 2,5 % under perioden. Antal patienter som fått recept på fysisk aktivitet inklusive rådgivande samtal och särskild uppföljning ska öka.

På lokal nivå är det viktigt att invånarnas möjligheter till fysisk aktivitet kan säkerställas. Idrottsföreningar har en stor roll i detta sammanhang. Ur ett rättviseperspektiv behöver sannolikt även andra åtgärder vidtas. Här kan tätorters naturområden vara en viktig resurs som möjliggör lättillgängliga naturupplevelser och friluftsliv som stärker människors fysiska och psykiska hälsa. I Sverige finns 10 antagna friluftsmål där utvecklingen bedöms vara följande:

1. Tillgänglig natur för alla – Positiv utveckling
2. Skyddade områden som resurs för friluftslivet – Positiv utveckling
3. Starkt engagemang och samverkan – Neutral utveckling
4. Allemansrätten – Neutral utveckling
5. Tillgång till natur för friluftsliv – Neutral utveckling
6. Attraktiv tätortsnära natur – Neutral utveckling
7. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling – Neutral utveckling
8. Ett rikt friluftsliv i skolan – Oklar utveckling
9. Friluftsliv för god folkhälsa – Oklar utveckling
10. God kunskap om friluftslivet – Negativ utveckling

Studier visar att ambitionen att utöva friluftsliv i närområdet minska avsevärt om avståndet till friluftsområdet är mer än 300 m. Vid större avstånd nyttjas ofta biltransporter till andra områden för att utöva en aktivitet. Definitionen av friluftsliv varierar mellan olika individer och över tid. Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring gjorde under 2008 en nationell enkätstudie om friluftsliv och naturturism. Av 44 definierade aktiviteter ansågs alla i varierande omfattning vara friluftsliv. Vandring i skog och mark, fjällvandring, kajakpaddling och fågelskådning ansågs av flertalet vara friluftsliv fullt ut. Att gå i en park i staden ansågs av 77 % vara friluftsliv i någon utsträckning. Att möta invånarnas efterfrågan på friluftsaktiviteter kan därför bli en utmaning. Grön- och friluftsområden i och i anslutning till tätorter behöver dock bevaras för att åtminstone säkerställa områden för att utöva friluftsliv. Dessa grönområden fungerar även som mötesplatser för kommuninvånarna och bidrar därför till inkludering. I många kommuner inrättas s.k. friluftslivråd för att i samverkan med föreningsliv och berörda avdelningar inom kommunen optimera utvecklingen av friluftslivet.

Skolverket har utrett behovet av att elever får möjlighet till mer rörelse i skolan och anser att det finns goda skäl för en utökning av antalet undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa för elever i alla åldrar i grundskolan. I *Klassrum med himlen som tak: en kunskapsöversikt om vad utomhusundervisning betyder för lärande i grundskolan* anges att utomhusundervisning leder till en lång rad positiva effekter för elever i grundskoleålder, till exempel förbättrad inlärning genom ökad kognitiv förmåga, koncentration, arbetsminne, och studiemotivation. (Faskunger, Szczepanski & Åkerblom, 2018). Kombinationen av ökat antal undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa, samt allmänt ökad andel utomhusundervisning skulle kunna bidra till hälsostärkande utevistelse som också bidrar till uppfyllnad av mål 4. Lättillgängliga grön- och friluftsområden i nära anslutning till skolor är en förutsättning för att nå en sådan målsättning.

En identifierad nationell utmaning är hälsoproblem kopplade till buller, luftföroreningar och kemikalier, där samhällsplaneringen har stor inverkan. Infrastruktur såsom vägar, bostads- och industriområden måste utformas och lokaliseras så att negativ påverkan på människors hälsa minimeras. I förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader har vissa justeringar från tidigare praxis införts. Vid bostadsbyggande kan s.k. ”tyst sida” tillämpas där angivna bullerbegränsningar inte kan uppfyllas vid fasad som vetter mot bulleralstrande trafik. För mindre bostäder, högst 35 m², tillåts också 5 dB högre ljudnivå i bullerutsatta lägen. Syftet med regelverket är att möjliggöra bostadsbyggande i redan tätbebyggda och bullerutsatta områden och på så sätt motverka bostadsbristen. I Hallstahammars kommun är bullerproblematiken och bristen på byggbar mark inte så omfattande. Grundprincipen bör därför vara att de i förordningen uppsatta bullernivåerna inte överskrids utan att exempelvis ”tyst sida” behöver tillämpas.

Lågfrekventa ljud påverkar människor mer än ljud som inte domineras av låga frekvenser. Exempel på symtom vid exponering är trötthet, irritation, huvudvärk, koncentrationssvårigheter och störd sömn. Symtomen och besvären kan komma redan vid relativt låga ljudnivåer, strax över den normala hörseltröskeln enligt Folkhälsomyndigheten. Lågfrekventa ljud alstras från bland annat trafik och fasta installationer som ventilationssystem inomhus. Specifika mätningar av lågfrekventa ljudnivåer utförs sällan i inomhusmiljöer. Då relativt låga nivåer av lågfrekvent ljud kan ge exempelvis koncentrationssvårigheter, är skolmiljöer viktiga att anpassa så att de akustiska förutsättningarna för inlärning är optimala.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Satsningar på fysisk aktivitet bland barn och unga, hitta former för att få in detta i barn och ungas vardag som komplement till det föreningsdrivna arbetet.
- Fortsätta utveckla det förebyggande arbetet för målgruppen äldre riktat mot såväl hälsofrämjande åtgärder som olycksförebyggande arbete. Arbetet kring Äldrevänlig stad utifrån Världshälsoorganisationens modell pågår inom socialförvaltningen.
- Friluftsliv – tillgängliggörande av miljöer för friluftsliv gynnar möjligheter till fysisk aktivitet och rekreation. Inrätta ett friluftslivsråd eller liknande för samverkan kring utveckling av friluftslivet.
- Fokus på hälsoaspekter av buller, luftföroreningar och kemikalier i samhällsplanering och byggande, se även mål 11.
- Tillgodose miljöer för uteundervisning och ökad fysisk aktivitet i anslutning till skolor. Se även mål 15 om grön infrastruktur.
- Riktad tillsyn enligt miljöbalken med fokus på akustik i utbildningslokaler.

Mål 4 God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Sverige har ett väl utbyggt utbildningssystem med avgiftsfri utbildning, en hög utbildningsnivå och en stark tradition av folkbildning. Den svenska skolan lider dock av bristande likvärdighet mellan skolor, lärarbrist och skillnader i resultat mellan pojkar och flickor.

Delmål

4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

4.2 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

4.5 Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

4.6 Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

4.7 Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

4.b Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

4.c Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat sju utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 4:

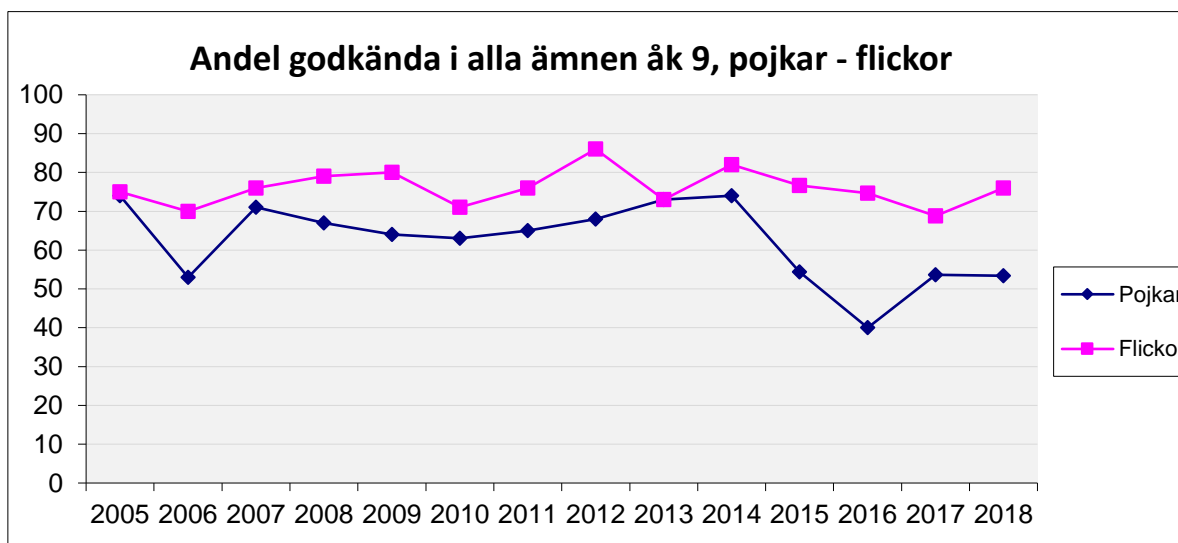
- Bristande likvärdighet mellan skolor.
- Kunskapsskillnader mellan flickor och pojkar.
- Unga som varken arbetar eller studerar.
- Lärarbrist och ett behov av att stärka lärarens profession och kompetens.
- Behov av att stärka utbildning för hållbar utveckling.
- Behov av validering av kompetenser erhållna genom icke-formellt lärande.
- Minskat svenskt bistånd till utbildning samtidigt som ett finansieringsgap för utbildning råder globalt.

Lokal analys

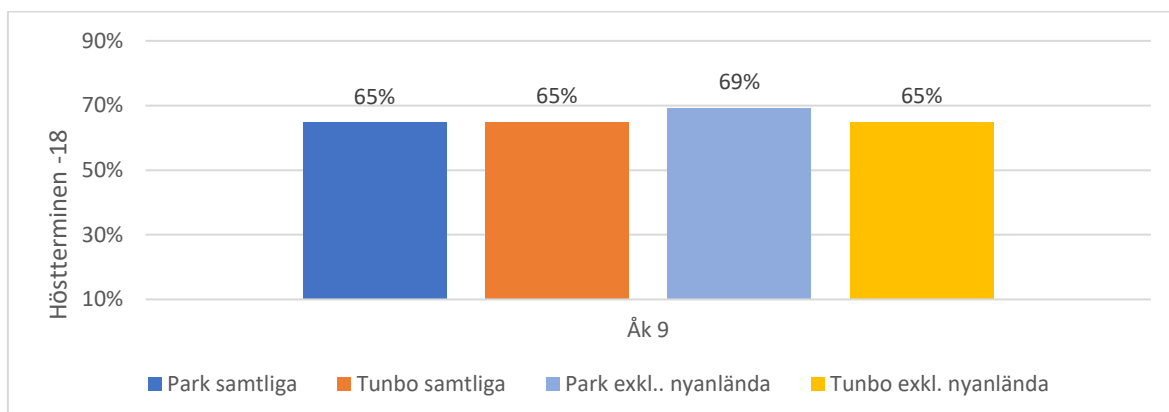
Mål 4 handlar om hela kedjan i utbildningssystemet. Förskolan i Hallstahammars kommun fortsätter att utveckla verksamheten framgångsrikt. Särskilt framgångsrika områden är språkutveckling och den pedagogiska miljön. Statistik från föräldraenkäten visar att 83 till 96 procent av föräldrarna är nöjda med vad barnen får göra, hur de ges stimulans och stöd att utvecklas i förskolan. Det finns dock få indikatorer för att bedöma kvaliteten i förskolorna. Förutom förskolornas egna bedömningar av sin kvalitet är det huvudsakligen de regelbundet återkommande föräldraenkäterna som finns att tillgå. Förskolans nationella styrdokument har fått ett ökat genomslag i verksamheten, vilket inneburit en starkare betoning på läroplansområdet, utveckling och lärande. Förskolans läroplan innehåller strävansmål, alltså mål som beskriver önskvärda processer snarare än färdiga resultat. Det innebär att resultaten inte går att särskilja från processen i förskolan. Därför redovisas områden och arbetsätt i förskolan som i olika sammanhang bedömts som framgångsrika i de kvalitetsredovisningar och andra utvärderingar som tagits fram under åren.

Sverige har ett sammantaget ett väl utbyggt utbildningssystem med skolplikt och avgiftsfri utbildning sedan länge, trots detta finns det utmaningar. Bristande likvärdighet, kunskapskillnader mellan flickor och pojkar och brist på lärare är några av dem. Det saknas också en samlad bild av hur utbildning för hållbar utveckling ser ut i svenska skolor (riktning mot en hållbar välfärd, SOU Fi 2016:01). Hallstahammar särskiljer sig inte i denna utveckling, betygsresultaten skiljer sig mellan flickor och pojkar och behörigheten till gymnasiet ligger fortfarande lågt. Skolans mål är att alla elever ska ha godkända betyg och vara behöriga att söka en gymnasieutbildning och det ska vara hållbart över tid.

Hallstahammar har under flera år haft låga skolresultat, men under vårterminen -18 och höstterminen -18 har grundskolan höjt kunskapsresultaten och därmed skapat bättre förutsättningar för fler ungdomar. De förbättrade resultaten har delvis en koppling till en förbättrad kvalitet på undervisningen genom ett gott pedagogiskt ledarskap med fokus på undervisning där rektorer och förstelärare coachat lärarna med bl a lektionsstrukturer. Resultaten varierar mellan skolorna, men skillnaden mellan skolorna har minskat och höstterminen 2018 är skillnaden inom skolor större än mellan skolorna, dvs. stor skillnad mellan pojkar och flickors resultat.

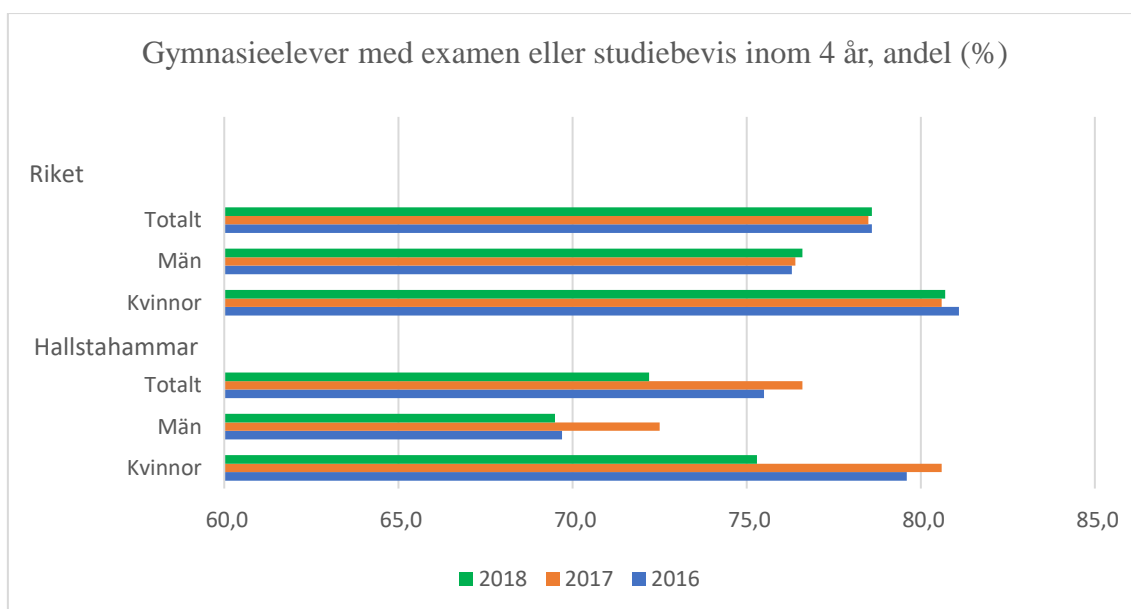

Tabell jämförelse mellan skolor

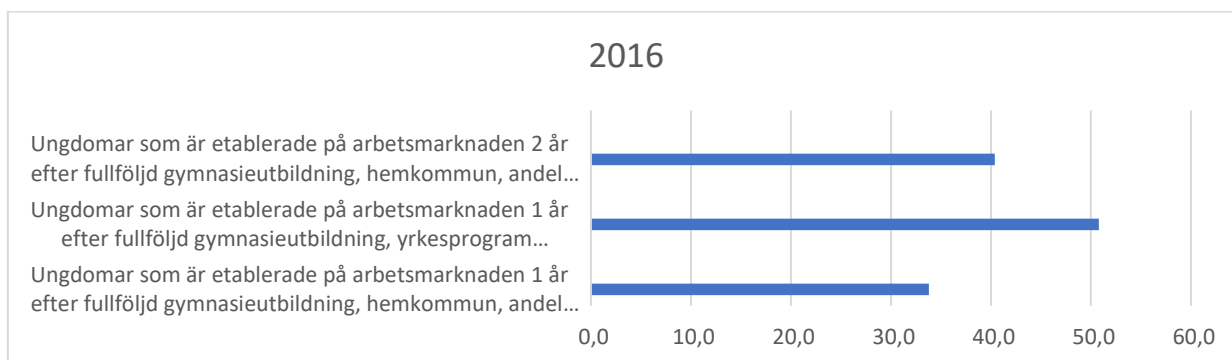

I Hallstahammar har vi ca 600 gymnasieelever. Kommunens gymnasieelever får sin utbildning i andra kommuner, och de allra flesta eleverna går i Västerås, i kommunala- eller friskolor. Elevernas skolgång följs upp regelbundet med fokus på närvaro och resultat av enhetschef för gymnasiet i Hallstahammar. Vid ett eventuellt avhopp tas kontakt med eleven för att försöka hitta en bra lösning så att eleven ska kunna komma vidare. Elever som inte går i gymnasiet ingår i Kommunens aktivitetsansvar. Aktivitetsansvaret innebär att kommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur kommunens ungdomar är sysselsatta.

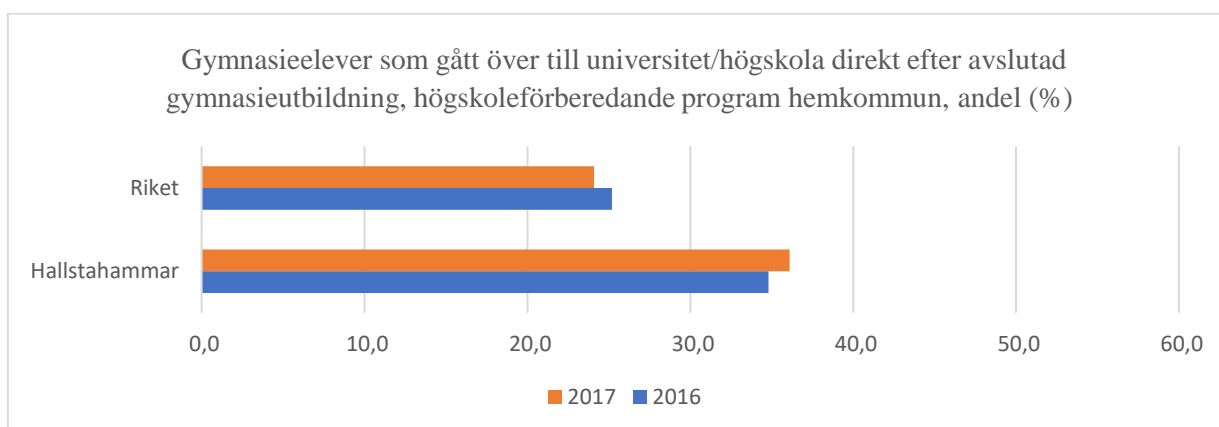
Bland gymnasieeleverna som bor i Hallstahammar är det en lägre andel som fullföljer gymnasiet inom fyra år än i riket som helhet. Det är en större andel flickor än pojkar som fullföljer sin gymnasieutbildning inom fyra år.

Statistik från Kolada visar vidare att av alla ungdomar som slutförde en gymnasieutbildning på yrkesprogram var 50% etablerad på arbetsmarknaden under läsåret 2016/2017

Diagrammet nedan visar andel av Hallstahammars ungdomar som började på högskolan efter avslutad gymnasieutbildning. Andelen i Hallstahammar är något högre än i riket som helhet.

Till utmaningarna framåt hör sammanfattningsvis:

- Kunskapsskillnaden mellan flickor och pojkar, att höja kunskapsresultaten.
- Öka likvärdigheten, att samtliga barn och elever ska få lika möjligheter till lärande oavsett förutsättningar och bakgrund.
- Öka antalet kvalificerad och behörig personal,
- Säkerställa att utbildnings- och lärmiljöer är tillgängliga och kan inkludera alla barn och elever utifrån deras behov och förutsättningar.
- Höja behörighet till gymnasiet efter grundskolan och att fullfölja gymnasieutbildningen är en viktig förutsättning och en bas för det fortsatta livet.

Ovannämnda utmaningar föreligger också nationellt och återspeglas även i Hallstahammar.

Mål 5 Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Jämställdhet är ett mål i sig liksom en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Flickor och kvinnor ska ha makt över sina egna liv och bestämma över sina egna kroppar. Alla former av våld mot kvinnor och flickor drabbar såväl individ som samhälle och utgör ett hinder för jämställdhet och hållbar utveckling.

Sverige ligger, tillsammans med de övriga nordiska länderna, i framkant i arbetet med jämställdhet vid internationella jämförelser. Trots det finns utmaningar kvar i Sverige och stora utmaningar globalt innan målet är nått. Att stärka kvinnors och flickors rättigheter är ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom och skapa förutsättningar för fredliga samhällen.

Delmål

5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Pekingplattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

5.a Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.b Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.c Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

Nationella utmaningar

Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att män och kvinnor ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Sex delmål har identifierats för det nationella arbetet: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Agenda 2030-delegationen har identifierat följande nationella utmaningar:

- Mäns våld mot kvinnor.
- Lägre löner och pensioner för kvinnor än män.
- Hälsoskillnader mellan kvinnor och män.
- Ojämn fördelning av tid spenderad på obetalt hem- och omsorgsarbete.
- Kunskapsskillnader mellan flickor och pojkar.
- Färre kvinnor än män i chefspositioner och i börsnoterade bolagsstyrelser.
- Den åtstramade anhörginvandringen slår hårt mot kvinnor och flickor.

Lokal analys

Jämställdhet är ett område som är politiskt prioriterat i Hallstahammars kommun. Utifrån det nationella målet för jämställdhet har kommunfullmäktige haft som prioriterat mål att ”I Hallstahammars kommun har kvinnor och män lika möjligheter att forma samhället och sina egna liv”. Kommunen har goda möjligheter att identifiera och arbeta med mäns våld mot kvinnor och har även en nyckelroll i stöd till våldsutsatta kvinnor. Genom kommunal samhällsplanering och strategisk utveckling har kommunen ett viktigt ansvar när det gäller jämställda offentliga miljöer och främjandet av jämställdhet i samhället.

Även i ett länsperspektiv är jämställdhetsarbetet prioriterat. Länsstyrelsen Västmanland har bland annat tagit fram en regional strategi för jämställdhetsintegrering och organiserat det regionala arbetet i ett övergripande jämställdhetsråd, samt fokusgrupper kopplade till rådet med utgångspunkt i de nationella delmålen för jämställdhet. Den regionala strategin ligger nu framåt till grund för Hallstahammars kommuns lokala arbete. För att utveckla de organisatoriska förutsättningarna att arbeta enligt metoden jämställdhetsintegrering i våra verksamheter genomgår nu medarbetare från socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och kommunstyrelsen nu genom länsstyrelsen en regional utbildning 2018-2020 i processledning för

jämställdhet och hållbarhet. Jämställdhetsintegrering som metod innebär att integrera jämställdhetsdimensionen i all den verksamhet vi utför i vardagen. Det är i vår vardag, i mötet med kommuninvånare, företag, brukare, elever osv som jämställdhet kan förverkligas.

Ett centralt område kopplat till mål 5 är vikten av ett aktivt våldsförebyggande arbete. Mäns våld mot kvinnor är ett globalt samhällsproblem, ett demokratiskt problem, ett hinder för jämställdhet och jämlikhet, en kränkning av de mänskliga rättigheterna och därför även ett hinder för socialt hållbar utveckling. Våld har stor påverkan på den fysiska och psykiska hälsan för den som utsätts, men också för exempelvis barn och anhöriga som bevittnar våldet. Våldet försvårar livssituationen för alla inblandade och har stora samhällsekonomiska konsekvenser. Det utgör därmed också ett tydligt hinder för hållbar utveckling inom kommunens olika målområden.

Vidare handlar våld i samhället långt ifrån om ”bara” det fysiska våldet i form av sparkar och slag. För att lyckas i det preventiva arbetet mot våld måste man se på våld ur ett helhetsperspektiv och väga in alla nivåer i den så kallade våldspyramiden, det vill säga allt från psykiska och verbala kränkningar till det fysiska våldsutövandet. En central problematik kopplat till våldsutövande i samhället är stereotypa normer kring kön, maskulinitetsnormer och machokultur.

I Hallstahammars kommun pågår olika former av våldspreventivt arbete, men inte som ett samlat grepp. Individ- och familjeomsorgen samordnar ett arbete kring kvinnofrid och våld i nära relationer. Förskola och skola arbetar med likabehandlingsplaner och åtgärder mot kränkande behandling. Polisen arbetar med våldsproblematiken dels operativt och då ofta i samverkan med socialtjänsten, men även på olika sätt i det brottsförebyggande arbetet. Genom att nyttja upparbetade samverkanskanaler mellan olika aktörer torde goda möjligheter finnas att koppla upp olika aktiviteter mot samma mål och inom en mer enhetlig modell. Nationella goda exempel från olika delar av Sverige, inte minst från Botkyrka kommun, visar att framgångsfaktorerna sällan handlar om att tilldela några större mängder extra resurser, utan om att växla om befintliga resurser och att anpassa arbetssätt.⁴

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i samtliga verksamheter utifrån den regionala strategin, implementera jämställdhetsarbetet som en naturlig del i den verksamhet vi utför i vardagen.
- Arbeta med kunskapshöjande aktiviteter på olika nivåer i organisationen, säkerställa att samtliga medarbetare och förtroendevalda har en trygg grund i att kunna se och förstå hur jämställdhet.
- Stärka det våldspreventiva arbetet och ta ett helhetsgrepp. Arbeta enligt modellen Kommun fri från våld, där ett helhetsperspektiv är utgångspunkt och som bygger på en ”hela-kommunen-ansats” där ett flertal aktörer arbetar med insatser på olika nivåer i samhället.

⁴ <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/valdsforebyggande-arbete-i-botkyrka-ger-effekt/>

- Aktivera och engagera föreningslivet i arbetet, samt utreda en modell för Jämställt föreningsstöd, i syfte att skapa incitament för att aktivt arbeta med att motverka maskulinitetsnormer och machokultur inom föreningslivet.

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

I Sverige är tillgången till vatten och sanitet god och uttaget av vatten i förhållande till tillgängliga resurser är totalt sett lågt. Sveriges största utmaningar bedöms vara att förbättra den bristande vattenstatusen i sjöar och vattendrag, samt att anpassa vattenförsörjningen till periodiskt mycket låga grundvattennivåer i delar av landet.

Vatten ger förutsättningar för en mängd ekosystemtjänster. Förutom att tillgodose ett livsnödvärdigt behov av dricksvatten är hav, sjöar och vattendrag livsrum för en artrikedom som starkt bidrar till vår livsmedelsförsörjning. Vattenmiljöer är också värdefulla för möjligheten till friluftsliv och rekreation. Historisk användning av vattenresurser har exempelvis genom kraftverksdammar skapat vandringshinder för vattenlevande organismer, och utsläpp av avloppsvatten har påverkat vattenkvaliteten negativt. Vid exploatering av mark för bostadsbebyggelse och infrastruktur har våtmarker dikats ut, vilket påskyndar avledningen av vatten.

Delmål

6.1 Senast 2030 uppnå allmän och rättvis tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten för alla.

6.2 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträtta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

6.4 Till 2030 väsentligt effektivisera vattenanvändningen inom alla sektorer samt säkerställa hållbara uttag och en hållbar försörjning med sötvatten för att angripa vattenbristen och väsentligt minska det antal människor som lider av vattenbrist.

6.5 Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

6.6 Senast 2020 skydda och återställa de vattenrelaterade ekosystemen, däribland berg, skogar, våtmarker, floder, akviferer och sjöar.

6.a Till 2030 utöka det internationella samarbetet och stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna inom vatten- och sanitetsrelaterade verksamheter och program, inklusive genom tekniker för vatteninsamling, avsaltning, vattneffektivitet, rening av avloppsvatten, återvinning och återanvändning.

6.b Stödja och stärka lokalsamhällellenas deltagande i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetshanteringen.

Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat sex utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 6:

- Endast hälften av Sveriges sjöar och vattendrag uppnår kraven för god vattenstatus enligt EU:s vattendirektiv.
- Behov av ökat skydd av ekosystem och vattentäkter.
- Behov av att i våra vattendrag förbättra fria passager och återställa forssträckor.
- Förorening av vatten i form av kemikalier och näringsämnen.
- Hög konsumtion av importerade varor som bidrar till ohållbar vattenanvändning samt användning av farliga kemikalier i andra länder.
- Sjunkande, och periodiskt mycket låga, grundvattennivåer i sydöstra Sverige.

Lokal analys

I Hallstahammar är tillgången till kommunalt vatten i huvudsak god. Avsaknaden av tillfredställande alternativ dricksvattenförsörjning (reservvattentäkt) gör vattentillgången över tid mera osäker. Skyddet av våra vattenresurser blir därmed extra angeläget. Infrastrukturen för vattendistribution (ledningsnät och högreservoarer m.m.) avgör också i vilken omfattning och riktning som kommunens bebyggelsestruktur kan utvecklas. Exempelvis vattenledningars dimension påverkar mängden vatten som kan distribueras i en viss riktning. Vid ökad vattenanvändning ökar dessutom belastningen på kommunens avloppsreningsverk (ARV). Åtgärder vid ARV kan framöver bli nödvändiga för att klara dels ökad belastning och dels ökade krav på reningsgrad för att minska påverkan på sjöar och vattendrag, så att god vattenstatus ska kunna uppnås.

Spår av farliga ämnen, exempelvis perkloretylen och PFOA/PFOS, har noterats i det kommunala dricksvattnet. Perkloretylen har använts som avfettningsmedel i industrin och som tvättkemikalie vid kemtvättar för textilier m.m. Vissa utredningar har genomförts för att försöka klarlägga om den tidigare kemtvätten vid Knektbacken bidragit till förekomsten av perkloretylen i grundvattnet.

PFOA/PFOS är s.k. högfluorerade ämnen som använts för impregnering av textilier, som rengöringsmedel och i brandsläckningsskum m.m. Enligt en riskbedömning från EU:s Livsmedelsmyndighet Efsa orsakar dessa ämnen bland annat förhöjt kolesterolvärde, sänkt födelsevikt och försämrad immunisering vid vaccination.

Inom EU sänks gränsvärdet (dagliga tolerabla intag) för PFOA kraftigt från 1500 till 1 ng/kg kroppsvikt och för PFOS från 150 till 2 ng/kg kroppsvikt. PFOA-halter i dricksvattnet i Hallstahammar har uppmätts till 0,73 ng/l. Ett samlingsnamn för högfloreerade ämnen är PFAS. I områden där halterna av PFAS uppmätts till mellan 10 och 90 ng/l finns, enligt bedömningar från Institutet för miljömedicin vid Karolinska institutet, anledning att överväga åtgärder som installation av exempelvis kolfiler eller i värsta fall att byta dricksvattentäkt. I Hallstahammar har summahalten av PFAS uppmätts till 6,6 respektive 9,9 ng/l (endast två analyser genomförda).

Periodvis uppstår problem med låga grundvattennivåer på landsbygden, med sinande enskilda vattentäkter som följd. Ur åtminstone ett krishanteringsperspektiv har kommunen ett ansvar för att alla invånare har tillgång till rent dricksvatten och i rimlig omfattning kan tillgodose behovet av sanitet och hygien. Samhällsplaneringen har därmed också ett ansvar för att bostadsbebyggelse uppförs på ett hållbart sätt och där vattenförsörjning kan tillgodoses.

Kolbäcksån uppnår inte god vattenstatus. Vattenmyndigheten har klassat vissa vattenförekomster i Kolbäcksån som kraftigt modifierade på grund av vattenkraft. Fria passager behöver därför skapas för exempelvis lekvandrande fiskarter. Hallstahammars kommun samverkar med Mälarenergi Vattenkraft AB i ett LONA-projekt där lämpliga lösningar vid befintliga vandringshinder utredes. Kolbäcksån är dessutom påverkad av växtnäringssämnen från omgivande åkermark och avloppsvattenutsläpp, och i viss mån även metaller från förorenade områden samt utsläpp av renat processavloppsvatten från industriell verksamhet. Hallstahammars kommun är beroende av Kolbäcksån för dricksvattenproduktionen, där ytvatten från ån bidrar till grundvattenbildningen genom infiltration i särskilda infiltrationsdammar.

Utdikade våtmarker och hårdgjorda ytor bidrar till en snabb avledning av mer eller mindre förorenat dagvatten vilket leder till en ökad belastning på recipienter. Nuvarande system med avledning av dagvatten i ledningsnät är också sårbart vid kraftig nederbörd då risken för översvämningar ökar.

Vattenmyndigheten framarbetar och uppdaterar löpande planer över åtgärder som behövs för att god status ska kunna uppnås i våra yt- och grundvattenförekomster. Åtgärdsplanerna är ett bra underlag för kommuner vid prioritering av viktiga åtgärder.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Upprätta VA-plan och vattenförsörjningsplan. Hur ska enskilda VA-anläggningar hanteras vid denna planering?
- Utökad verksamhetsområde för vatten och avlopp. Dimensionering av befintlig VA-infrastruktur måste exempelvis beaktas vid planering av ny bostadsbebyggelse inom verksamhetsområde för vatten och avlopp.
- Reviderat vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter. Arbetet pågår och kommer att färdigställas inom kort.
- Tillgodose behov av reservvattentäkt.
- Utökad övervakning av farliga ämnen i grundvatten i vattenskyddsområdet.
- Riktad miljötillsyn i vattenskyddsområde eller över verksamheter som kan påverka dricksvattenproduktionen och/eller ytvattenförekomster negativt.

- Övervakning av dagvattnets innehåll av skadliga ämnen för att bedöma påverkan på yt- och grundvattenförekomster.
- Upprätta dagvattenplan och genomföra klimatanpassningsåtgärder (återskapa våtmarker och anlägga utjämningsmagasin m.m.) i syfte att minska föroreningstransport till vattendrag och öka motståndskraften mot översvämningar. Klimatanpassningsåtgärder kan med fördel kombineras med åtgärder som gynnar biologisk mångfald.
- Hallstahammars kommun har endast liten rådighet över genomförande av åtgärder som leder till fria vandringsvägar i Kolbäckån. Nödvändiga åtgärder kommer att påverka strandmiljöer och i viss mån våra invånare i olika omfattning. Att delta i dialogprocesser är därför viktigt för att åstadkomma en bred förankring kring de åtgärder som framöver sker.

Mål 7 Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

I Sverige råder god allmän tillgång till energi och andelen slutlig användning av förnybar energi är relativt hög, men utmaningarna för omställning till en långsiktigt hållbar energiproduktion och energianvändning är omfattande. Sveriges ambition är en fossilfri och förnybar energiförsörjning.

Delmål

- 7.1 Senast 2030 säkerställa allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster.
- 7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.
- 7.3 Till 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet.
- 7.a Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.
- 7.b Till 2030 bygga ut infrastrukturen och uppgradera tekniken för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat fem utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 7:

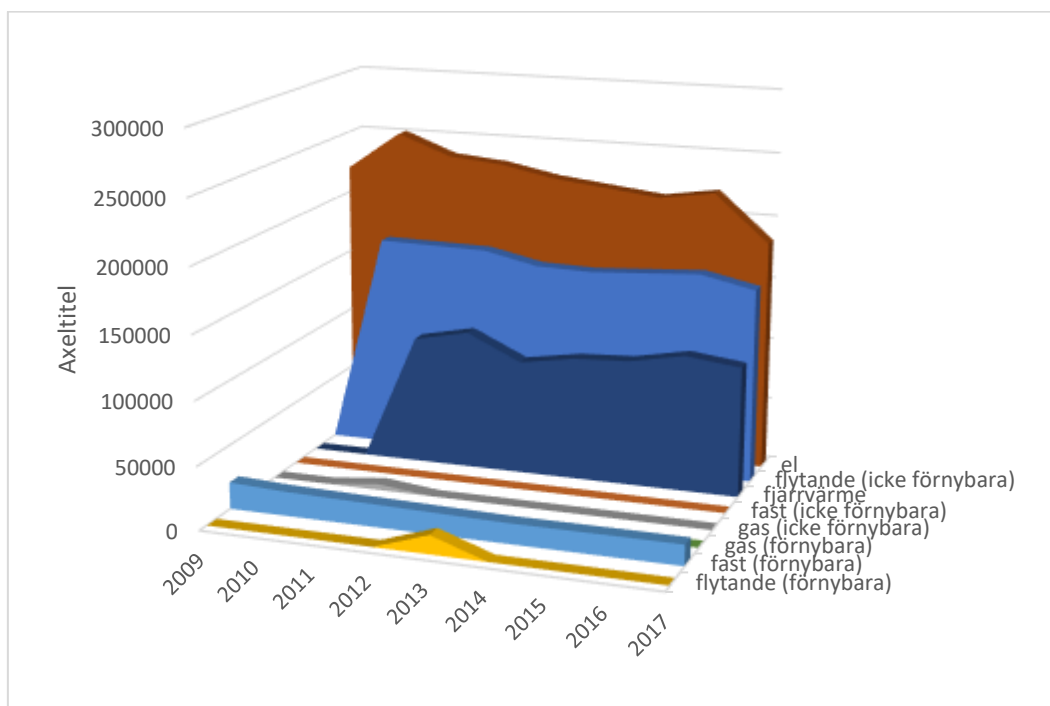
- Fortsatt omställning av energisektorn till förnybar energi för ett långsiktigt hållbart energisystem.
- Fortsatt arbete med att ställa om till en fossilfri transportsektor och en biobaserad ekonomi.
- Fortsatt energieffektivisering.
- Ställa om till ett robust energisystem med hög leveranssäkerhet och konkurrenskraftiga priser.
- På global nivå dominerar energiförsörjningen fortfarande av olja, kol och gas, som tillsammans uppgår till drygt 80 procent.

Lokal analys

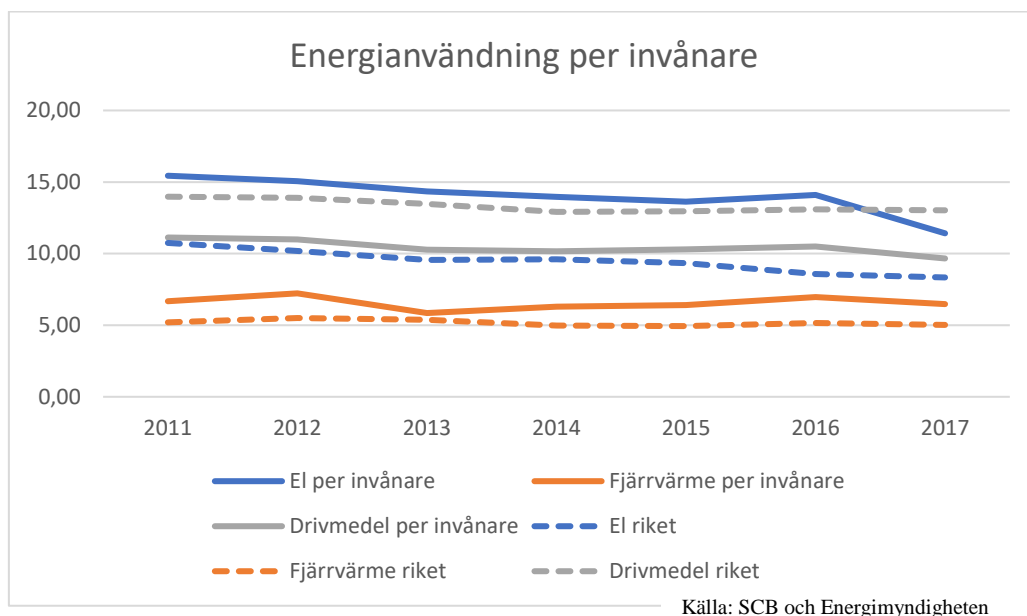
I Hallstahammars kommun har vi god tillgång på tillförlitlig energileverans. Mälarenergi levererar både el till hela kommunen och fjärrvärme till Hallstahammar och Kolbäck tätort. När det gäller tillförlitligt och modernt så är det elnätet som är flaskhalsen. Vi har i Hallstahammar, som är en del av Mälarenergis elnät, liknande problem med effektleverans vissa tider som det är i andra delar av Sverige. 2020 kommer fjärrvärmerna att vara helt fossilfri då nya block 7, som kommer att eldas med returträ, tas i bruk. Mycket av den el som produceras i länet kommer från vattenkraft i våra vattendrag och från kraftvärmeverket i Västerås, till stor del förnybar alltså. Hallstahammars kommun köper in Bra miljöval, ett alternativ som både är förnybart men även tar hänsyn till andra negativa effekter vid produktionen.

I Sverige har vi som mål att 2040 ska elproduktion i Sverige vara 100 procent förnybar. Solceller kan stå för 5-10 procent av detta. I Energiplan Hallstahammars kommun har vi som mål att 2050 ska 10 procent av vår energianvändning komma från egna förnybara källor, där solceller idag har störst potential för vår del. Idag har vi 2 solcellsanläggningar, som sammanlagt genererar 0,1 procent av vår energianvändning. Målet till 2020 är 1 procent så installationen av solcellseffekt måste tiodubblas.

Diagrammet nedan visar slutlig energianvändning i Hallstahammar som geografiskt område. Det är el, fossila drivmedel och fjärrvärme som dominerar. Vi har många gjutier där ugnarna drivs av el vilket leder till hög elanvändning. E18 sträcker sig tvärs över kommunen och med tankställe i direkt närhet till E18 betyder det att delar av de fossila drivmedel som säljs inte används inom kommunen. Större delen av Hallstahammar tätort och stora delar av Kolbäck tätort finns fjärrvärme utbyggt.

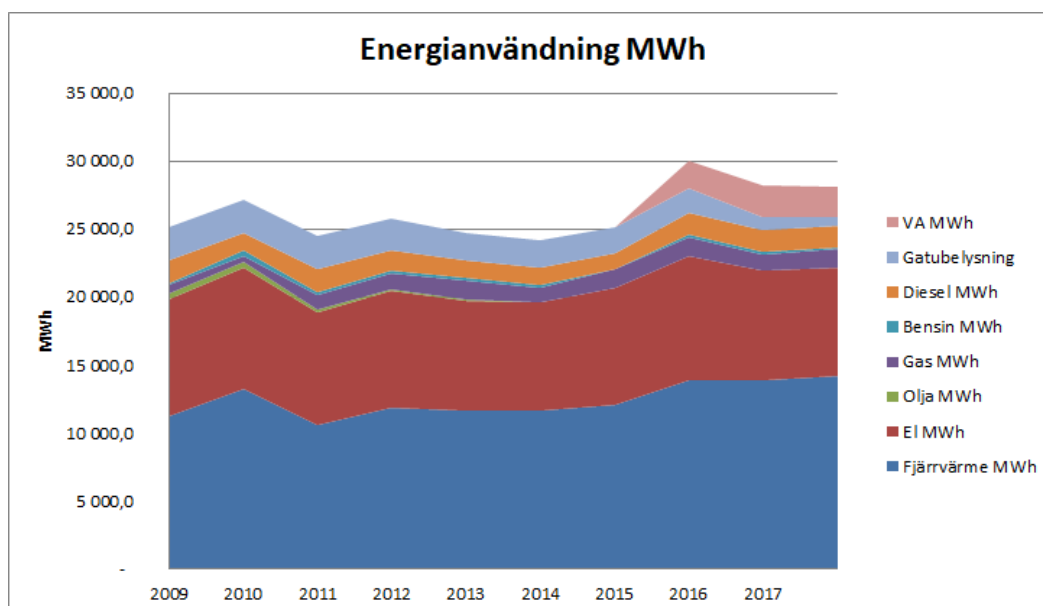

Källa: SCB och Energimyndigheten

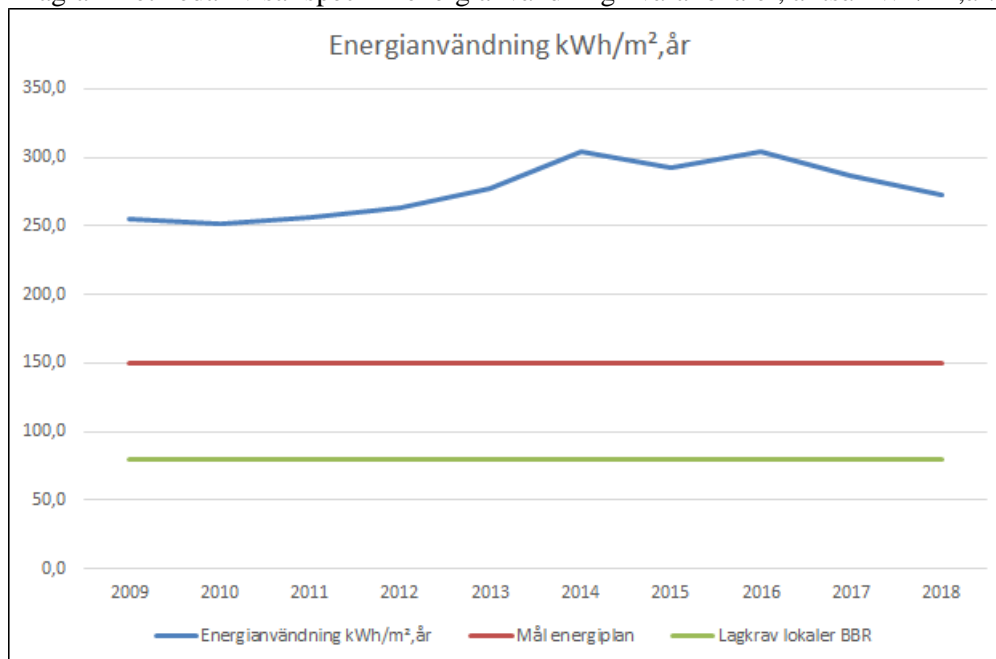
Diagrammet ovan om energianvändning per invånare visar att elanvändningen blir effektivare per invånare och att det har varit en ökande trend för fjärrvärme sedan 2013 men en liten nedgång under 2017 gör att det är ungefär samma nivå som 2011. Detta kan betyda att antalet kunder minskar, eller att användningen blir effektivare. Under perioden är förändringen liten. För drivmedel är trenden minskande vilket är positivt. Under perioden har invånarantalet ökat varje år. Vi ligger över medel för riket för el och fjärrvärme men under på drivmedel.

Den största potentialen att minska energin i våra verksamheter är genom att förbättra våra lokaler. Diagrammet nedan visar energianvändningen för våra verksamheter, både i lokaler, transporter och för gatubelysning samt vatten- och reningsverken. Klart dominerande är fjärrvärme, som dessutom ökar, och el som är hyfsat konstant.

Källa: SCB och Energimyndigheten

För att nå klimat- och energimål måste vi halvera energianvändningen i våra lokaler. Diagrammet nedan visar specifik energianvändning i våra lokaler, alltså kWh/m²,år.

Källa: SCB och Energimyndigheten

Drygt 75 procent av våra lokaler använder mer än 200 kWh/m²,år och 11 procent använder mer än 500 kWh/m²,år. Målet i Energiplanen om 150 kWh/m²,år gäller för uppvärmning och all el, även verksamhetsel. Anledningen till att vi tagit med verksamhetsel är för att även få med användarperspektivet. Lagkravet är cirka 80 kWh/m²,år för nya lokaler

Vi har en stor underhållsskuld som nu börjar göra sig påmind genom att installationer fallerar. Vi har svårt att bedriva den verksamhet vi vill eftersom lokaler inte möter lagkrav gällande brand, ventilation och arbetsmiljö. Vi kommer inte nå våra mål om vi inte gör stora åtgärder i våra lokaler. För att komma till bukt med det behöver vi ett långsiktigt tänk när det gäller våra lokaler och nyttjandet av dem. Dåliga lokaler betyder även höga energikostnader som vi kan undvika.

Indikatorn gällande 7.3 mäter utvecklingen i tillförd energi (det som produceras plus nettoimport) per producerad krona i ekonomin. Utvecklingen nationellt har varit nedåtgående, vi har alltså ökat vår energieffektivitet, sen början av nittioalet, men sedan 2007 har takten minskat.

I Sverige har vi stora energiförluster i och med att 2/3 av all tillförd energi till kärnkraften går ut i havet, ett minskat användande av kärnkraft skulle därför öka energieffektiviteten i Sverige. En risk är att minskad andel kärnkraft möts upp med en ökad andel fossil energi som då minskar chanserna att nå delmål 7.2. Risken för detta är mindre i Sverige, än i till exempel Tyskland, då vi redan har en stor bas med vattenkraft. Ringhals 1 och 2 kommer att tas ur drift 20/21 respektive 19/20. Detta motsvarar 11,2 TWh el (år 2018) vilket är 17 procent av all kärnkraftsel.

Därmed minskar vi förlusterna med 20 TWh vilket skulle vara en effektivisering totalt på 5 % nationellt om vi kan ersätta det med sol-, vind- och vattenkraft samt biobaserad kraftvärme.

Det finns även en potential i att minska energianvändningen i våra transporter. Under 2018 installerade vi en HVO-tank på centralförrådet som nu är i användning. Alla våra fordon tankar HVO, med reducerade fossila växthusgasutsläpp med upp till 90%. Det är däremot ingen effektivisering, då vi använder lika mycket energi som förut.

Användningen av elbilar minskar energianvändningen väsentligt då verkningsgraden för en förbränningsmotor varierar mellan 20 och 30 procent. Dessa förluster finns inte i en elbil utan där är verkningsgraden väldigt hög. Om elen kommer från kärnkraft så har vi en verkningsgrad på ca 30 procent dock. Förlusten i våra elnät ligger runt 7 procent. En elcykel eller konventionell cykel använder ännu mindre energi och bör vara det primära resesättet för korta resor inom tätorterna. Det minskar inte bara vår energianvändning, utan även slitaget på våra vägar, utsläpp av luftföroreningar samt att det främjar hälsan genom att aktivera personalen fysiskt och därmed minskar ohälsotalet.

Samarbeten:

- Energi- och klimatrådgivarnätverk
- Incitamentprojekt för energieffektivisering – ett projekt för att få fler små och medelstora företag att arbeta systematiskt med energifrågorna.
- Länsstyrelsens arbete med ny energi- och klimatstrategi
- Nätägare el & fjärrvärme
- Energieffektivisering i lokaler Hallstahammars kommun och Hallstahem.
- Samverkan med näringsliv kring effektivisering, solceller, spillvärme

Tänkbara åtgärder:

- Energieffektiviseringsplan för våra lokaler i samband med renoveringar
- Plan för att upprätta solceller på våra byggnader
- Genomföra åtgärder i energiplanen
- Revidera cykelplanen och koppla samman tätorterna med gång- och cykelvägar

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 8 handlar om att alla människor ska ha ett arbete med anständiga arbetsvillkor. Det handlar också om att främja inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. Många människor i världen idag befinner sig i osäkra anställningar eller saknar anständiga arbetsvillkor. Dessutom förväntas den globala arbetskraften öka kraftigt vilket kräver stora ansträngningar för att skapa nya jobb. Att främja makroekonomisk stabilitet och gott investeringsklimat, sysselsättning och anständiga arbetsvillkor är viktiga faktorer för hållbar utveckling. Delmålen innehåller bland annat att väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Delmål

8.1 Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna.

8.2 Uppnå högre ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk uppgradering och innovation, bland annat genom att fokusera på sektorer med högt förädlingsvärde och hög arbetsintensitet.

8.3 Främja utvecklingsinriktad politik som stödjer produktiv verksamhet, skapande av anständiga arbetstillfällen, företagande, kreativitet och innovation samt uppmuntra att mikroföretag liksom små och medelstora företag växer och blir en del av den formella ekonomin, bland annat genom tillgång till finansiella tjänster.

8.4 Fram till 2030 successivt förbättra den globala resurseffektiviteten i konsumtionen och produktionen samt sträva efter att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring, i enlighet med det tioåriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion, med de utvecklade länderna i täten.

8.5 Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete.

8.6 Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.

8.7 Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.

8.8 Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

8.9 Senast 2030 utarbeta och genomföra politik för hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

8.10 Stärka de inhemska finansinstitutens kapacitet att främja och utöka tillgången till bank- och försäkringstjänster samt finansiella tjänster för alla.

8.a Öka det handelsrelaterade stödet (Aid for Trade) till utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, bland annat genom det förstärkta integrerade ramverket för handelsrelaterat tekniskt bistånd till de minst utvecklade länderna (Enhanced Integrated Framework for Trade-related technical Assistance to Least Developed Countries).

8.b Senast 2020 utarbeta och börja tillämpa en global strategi för ungdomssysselsättning samt genomföra Internationella arbetsorganisationens globala sysselsättningspakt.

Nationella utmaningar

Sverige har en god ekonomisk utveckling och minskande arbetslöshet. Det finns dock ojämlikheter på arbetsmarknaden och i arbetslivet.

Sveriges befolkning ökar och förväntas fortsätta öka under det kommande decenniet, samtidigt som den demografiska sammansättningen förändras. Befolkningstillväxten kommer i hög grad ske i de yngre och äldre målgrupperna samtidigt som den yrkesverksamma befolkningen ökar avsevärt långsammare. De yrkesverksamma ska med andra ord finansiera välfärden för allt fler.

För kommunsektorn på nationell nivå medför den kommande demografiska förändringen tillsammans med ett redan stort renoveringsbehov i det befintliga lokalbeståndet, stora investeringsbehov framöver. Detta tillsammans med ökningen av kommunsektorns övriga verksamhetskostnader innebär att kostnaderna ökar väsentligt snabbare än det reala skatteunderlaget. Ett stort negativt gap väntas därmed uppstå mellan kommunernas intäkter och kostnader.

Agenda 2030-delegationen har identifierat följande utmaningar för Sveriges del:

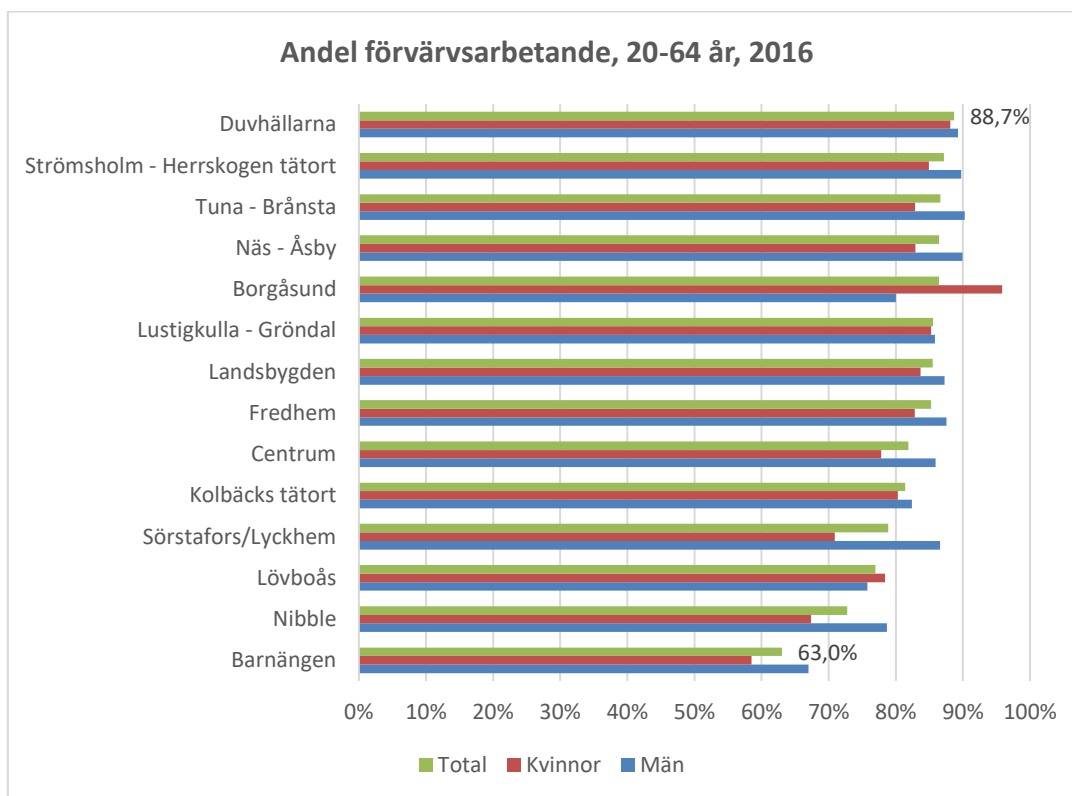
- Behov av välfärdsåtgärder som kompletterar BNP.
- Svårigheter för vissa grupper att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Otrygga anställningsförhållanden.
- Brist på arbetskraft inom vissa sektorer.
- Löneskillnader mellan kvinnor och män.
- Arbetsmiljörelaterade utmaningar i form av stress och psykisk ohälsa.
- Grov utsatthet i form av tvångsarbete, modernt slaveri, människohandel och barnarbete är en global utmaning.

Lokal analys

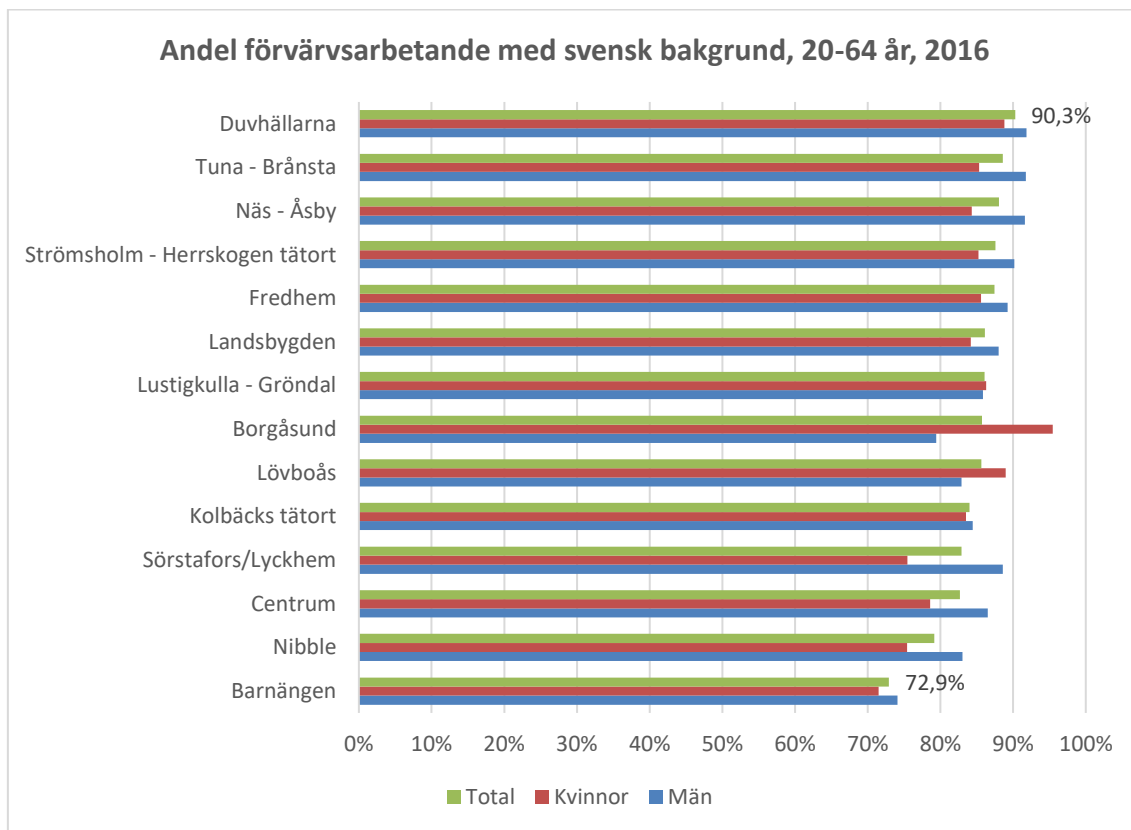
Den demografiska utvecklingen i Hallstahammars kommun liknar den som kan ses i flera kommuner runtom i landet, vilket innebär en åldrande befolkning och även ökat antal barn och unga i yngre åldrar. Med andra ord väntas den försörjande delen av befolkningen försörja allt fler.

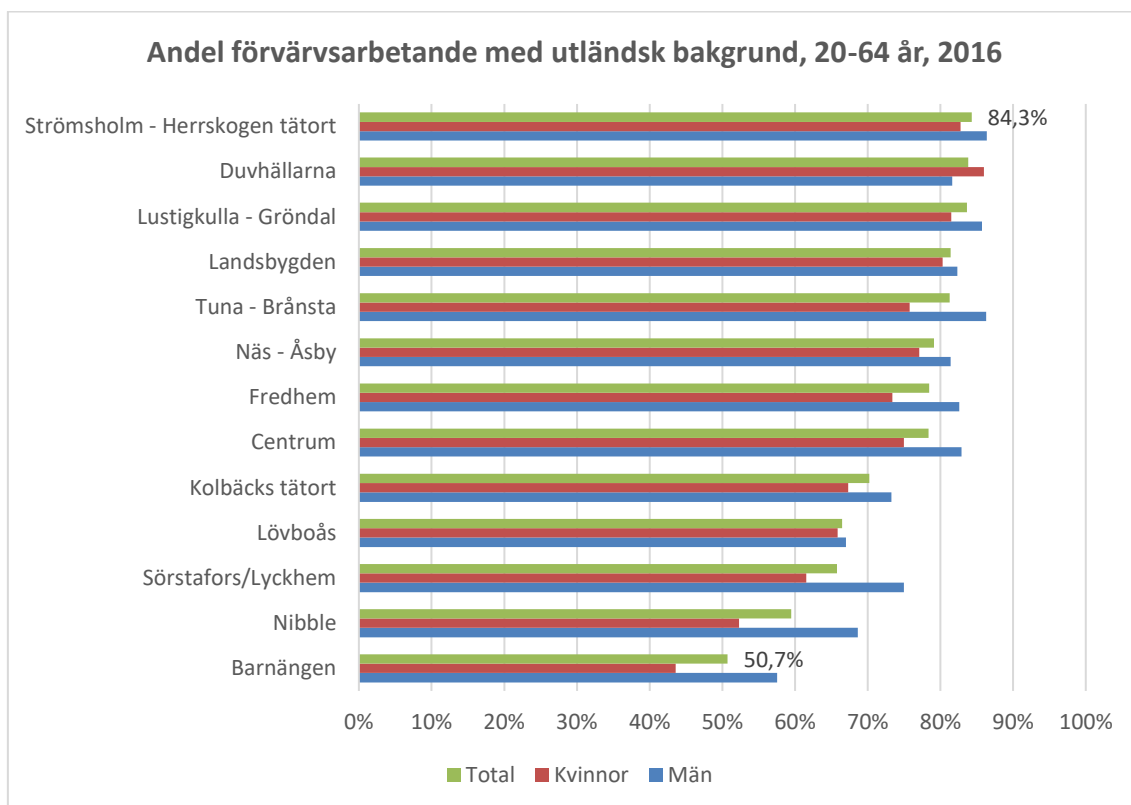
Kommunen kan i den lokala utvecklingen på flera sätt bidra till mål 8. Ett tydligt exempel är att kommunen är ortens i särklass största arbetsgivare och sysselsätter ca 35 % av den yrkesverksamma befolkningen. Därmed får olika former av arbetsvillkor och hälsoläget hos medarbetare en stor påverkan på arbetskraften totalt.

Likväl som på nationell nivå kan vi i Hallstahammar se stora skillnader i olika gruppers etablering på arbetsmarknaden och därmed uppnå en tryggad egen försörjning. Nedanstående tabell visar andel förvärvsarbete på delområdesnivå. Tabellen visar på stora skillnader mellan olika bostadsområden och utifrån kön. Andel förvärvsarbete för kommunen som helhet är 78,9 %. Sett över tid ökar andelen förvärvsarbete något och mellan 2015 och 2016 har skillnaderna även minskat något mellan det område med högst andel och området med lägst andel. Dock tenderar samma områden ligga kvar med lägst andel medan det sker vissa förändringar i områdena med högre andel förvärvsarbete.

Ytterligare en faktor som är starkt kopplad till förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden är svensk och utländsk bakgrund. När vi lägger till denna variabel kopplat till andel förvärvsarbetande i olika bostadsområden framkommer tydliga skillnader även mellan dessa grupper, vilket kan ses i jämförande tabeller på nästkommande sida. Liksom hos befolkningen som helhet finns även här tydliga skillnader mellan könen, men samtidigt att dessa skillnader är än större i gruppen med utländsk bakgrund.

Verksamheten kopplat till mål 8 är på flera sätt komplex, inte minst kopplat till arbetsmarknadsområdet där flera aktörer har åtaganden kopplat till olika lagstiftningar. Samverkan mellan olika aktörer blir därmed centralt och kommunen samverkar lokalt med till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, för att arbeta för full sysselsättning och goda arbetsvillkor för alla. Kommunen har redan som politisk prioritet att minska gruppen i behov av försörjningsstöd och genom olika insatser öka möjligheten till egen försörjning.

Jobbcentrum inom Hallstahammars kommun arbetar för att skapa förutsättningar för de invånare som står längst ifrån arbetsmarknaden att utveckla sig själv, sitt yrkesliv och sin livssituation. Jobbcentrum arbetar således med en målgrupp som ofta har stora individuella utmaningar och som ofta har en lång väg att vandra innan de når självförsörjning.

En stor utmaning för inte minst de större kärnverksamheterna inom kommunen är kompetensförsörjningen. Denna möts på flera plan, bland annat genom den kommande KIVO-satsningen (KIVO står för Kvalitetssäkrad Inkludering i Verksamhet och Organisation). Med KIVO-metoden bygger vi systematiserade sömlösa flöden där arbetsgivarna erbjuds anpassade och tydliga verktyg för att framgångsrikt kunna nyttja dessa insatser. Insatser som gör det möjligt att se gruppen som står utanför arbetsmarknaden som resurs för rekryteringsåtgärder i stället för en problemgrupp någon annan har ansvar för. I KIVO-metoden arbetar vi även med tydlig samverkan inom den egna organisationen för att öka kunskapen och förståelsen i varandras uppdrag och behov vilket leder till ett mer resurseffektivt resultat.

I KIVO-metoden analyserar vi som arbetsgivare anställningsbehov över tid. Arbetsgivarna är därefter med och aktivt matchar individer innan insats och är delaktig i stegförflyttningen mot anställning, allt för att satsa på rätt individ, i rätt volym och för att använda rätt insatser vid rätt tidpunkt.

En viktig förutsättning för att kommuner och landsting ska kunna erbjuda vård och omsorg av god kvalitet är att verksamheterna är bemannade med medarbetare med rätt kompetens. För att långsiktigt trygga verksamheter i välfärden behöver arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper ses över och medarbetarnas kompetens tydligare värderas och användas på bästa sätt. Välfärdens behov av personal är mycket stor de närmaste åren. De kommande tio åren behöver över en halv miljon nya medarbetare rekryteras till kommuner, landsting och regioner. Arbetet som exempelvis undersköterska har blivit mer avancerat bland annat till följd av att fler äldre med komplexa vårdbehov vårdas i kommunal regi. Inom hälso- och sjukvården har den medicintekniska utvecklingen gått fort vilket också påverkat arbetsinnehållet. Samtidigt fortsätter söktrycket till vård- och omsorgsprogrammet att vara lågt. För att trygga kompetensförsörjningen behöver fler attraheras till dessa yrken.

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Sverige har en väl utbyggd infrastruktur, har länge verkat för hållbar industri och har ett innovationsfrämjande klimat. Framåt bedöms utmaningarna vara kopplade till omställningsbehovet i Sverige och globalt, resurseffektiv industri, att motverka klimatförändringar och en transportinfrastruktur i linje med ambitionen om en fossilfri transportsektor.

Delmål

9.1 Bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur, för att stödja ekonomisk utveckling och människors välbefinnande, med fokus på ekonomiskt överkomlig och rättvis tillgång för alla.

9.2 Verka för en inkluderande och hållbar industrialisering. Till 2030 avsevärt öka industrins andel av sysselsättning och BNP, i enlighet med nationella förhållanden, och fördubbla denna andel i de minst utvecklade länderna.

9.3 Öka tillgången för småskaliga industriföretag och andra företag, i synnerhet i utvecklingsländerna, till finansiella tjänster, inklusive överkomliga krediter, samt deras integrering i värdekedjor och marknader.

9.4 Till 2030 rusta upp infrastrukturen och anpassa industrin för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning och fler rena och miljövänliga tekniker och industriprocesser. Alla länder vidtar åtgärder i enlighet med sina respektive förutsättningar.

9.5 Förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorernas tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.

9.a Främja utbyggnad av hållbar och motståndskraftig infrastruktur i utvecklingsländerna genom ökat finansiellt, teknologiskt och tekniskt stöd till afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling.

9.b Stödja inhemsk teknikutveckling, forskning och innovation i utvecklingsländerna, inklusive genom att säkerställa en gynnsam policymiljö för exempelvis industriell diversifiering och förädling av råvaror.

9.c Väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik samt eftersträva allmän och ekonomiskt överkomlig tillgång till internet i de minst utvecklade länderna senast 2020.

Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat fyra utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 9:

- Tillvaratagande av digitaliseringens möjligheter förutsätter fortsatt utbyggnad av säkra och tillgängliga nät med hög överföringshastighet och geografisk täckning.
- Omställning till en fossilfri transportsektor innebär nya krav och förutsättningar för att modernisera och utveckla transportinfrastrukturer.
- Stärka svensk konkurrenskraft i övergången mot cirkulär och biobaserad ekonomi.
- Ökad resurseffektivitet och miljöhänsyn i produktionen.

Lokal analys

I Hallstahammar pågår utbyggnaden av fibernät och målsättningen enligt kommunens bredbandsstrategi är att 90 % av hushållen ska ha tillgång till 100 Mbit/s år 2020. Andelen med tillgång till 100 Mbit/s totalt i kommunen oavsett operatör var 66,3 % år 2017, vilket är det senaste värdet i officiell statistik. Under 2018 har en stor satsning gjorts i tätorten vilket gör att det värdet väntas vara betydligt högre efter att 2018 sammanställts. Anslutningsgraden till det kommunala fibernätet var 69 % år 2018. Under 2019-2020 görs en satsning för utbyggnad av det kommunala fibernätet på landsbygden. På landsbygden finns flera aktörer som erbjuder bredbandsanslutningar. Kommunen får därmed minskat inflytande över när anslutningar sker och utbyggnadstakten blir också mer svårbedömd. I bredbandsstrategi för riket anges att ”hela Sverige ska ha tillgång till snabbt bredband” till 2025, där målsättningen och regeringens definition är följande:

- 98 procent av befolkningen har då bredband om minst 1 Gbit/s.
- 1,9 procent har minst 100 Mbit/s.
- 0,1 procent har minst 30 Mbit/s.

Utifrån den nationella målsättningen finns därför anledning att se över bredbandsstrategin för Hallstahammars kommun, och höja målsättningen.

Kollektivtrafiken i Hallstahammar är väl utvecklad när det gäller persontransporter mellan tätorter inom kommunen och i synnerhet mellan Hallstahammar och Västerås. Sammantaget tillgodoser Västmanlands Lokaltrafik (VL), Brukslinjen, Servicelinjen och Flexlinjen ett behov för flertalet av kommuninnevanorna. Även spårbunden trafik kompletterar utbudet för

Hallstammars och Kolbäcks tätorter. Ur ett hållbarhetsperspektiv bör frågeställningen vara om nuvarande infrastruktur möjliggör ett ökat resande med kollektivtrafiken, vilket sannolikt kommer att behövas i omställningen till fossilfria transporter. Tillgängligheten i tätorters ytterområden, på landsbygden och för personer med rörelsehinder behöver sannolikt förbättras för att öka intresset för och möjligheten till att nyttja kollektivtrafiken. På nationell nivå föreslås också indikatorn *Andel av befolkningen inom visst avstånd till kollektivtrafik*. Turtäthet är också en faktor som påverkar människors benägenhet att resa kollektivt.

Industrins hållbarhetsarbete påverkas av miljöbalkens regler där bland annat rättspraxis och villkor i tillståndsbeslut bestämmer lägsta kravnivå. En högre ambitionsnivå kan tillämpas frivilligt i företagen, vilket också görs i många företag. När det gäller exempelvis minskad energianvändning sker ett stort arbete idag. Här bidrar också kommunen med energirådgivning mot små och medelstora företag. I miljöbalkstillsynen sker dessutom en löpande dialog med företagen om förutsättningar att minska energianvändningen i främst energiintensiv verksamhet.

Industrins innovationsarbete kopplat till hållbarhet kan lyftas. Ofta fungerar enskilda företag som slutna enheter där respektive företag bygger upp egna system för t.ex. transporter och avfallshantering. Möjligen kan sådana och liknande system samordnas i större omfattning mellan olika företag.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Uppgradera och fullfölja målsättningen i bredbandstrategin. Översiktsplanering – bygglovsgivning påverkar förmågan att nå målet. Uppförande av bebyggelsestruktur såsom bostäder m.m. sker lämpligen i närhet till befintlig/möjlig digital infrastruktur.
- Utveckling av kollektivtrafiken så att nyttjandegraden och tillgängligheten ökar.
- Utveckla/utöka GC-vägnätet. Trafik i samhällsplaneringen viktigt.
- Riktad miljötillsyn som bidrar till högre ambitionsnivå i hållbarhetsfrågor inom industrin.
- Dialog/samverkan med näringslivet för utveckling av gemensamma hållbarhetssystem (transporter, avfall etc.).

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Leave no one behind – är en av de grundläggande principerna i Agenda 2030. Grunden för ett hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället. Mål 10 och dess delmål belyser vikten av att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför i utvecklingen.

Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av t.ex. kön, etnicitet, religion, funktionsvariation, ålder och annan ställning. Även om många länder har haft en positiv ekonomisk utveckling med minskad fattigdom under de senaste decennierna, så har klyftorna ökat både inom och mellan länder. Jämlikhet minskar risken för konflikter och främjar alla människors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen.

Utbildning av god kvalitet, för alla genom hela livscykeln, är en nyckel till att bygga ett demokratiskt samhälle och att främja jämlikhet och jämställdhet.

Delmål

10.1 Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

10.3 Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende.

10.4 Besluta om politik, särskilt finans-, löne- och socialskyddspolitik, och successivt uppnå ökad jämlikhet.

10.5 Förbättra regleringen och övervakningen av globala finansmarknader och finansinstitut samt stärka genomförandet av sådana regleringar.

10.6 Säkra stärkt representation och röst till utvecklingsländer i beslutsfattandet i globala internationella ekonomiska och finansiella institutioner i syfte att göra dessa mer effektiva, trovärdiga, ansvarsskyldiga och legitima.

10.7 Underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och väl fungerande migrationspolitik.

10.a Genomföra principen om särskild och differentierad behandling för utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, i enlighet med Världshandelsorganisationens avtal.

10.b Uppmuntra offentligt utvecklingsbistånd och finansiella flöden, inklusive utländska direktinvesteringar, till de stater där behovet är som störst, i synnerhet de minst utvecklade länderna, afrikanska länder, små önationer under utveckling samt kustlösa utvecklingsländer, i enlighet med deras nationella planer och program.

10.c Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.

Nationella utmaningar

Regeringsformen slår fast att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska även motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Sverige får dock återkommande kritik från internationella organ som granskar Sveriges efterlevnad av mänskliga rättigheter. Ofta handlar kritiken om diskrimineringsskyddet och olika utsatta gruppers rättigheter. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har bl a uppmanat Sverige att utvidga diskrimineringskyddet till ett generellt diskrimineringsförbud som omfattar alla samhällsområden och oavsett diskrimineringsgrund. Sammantaget är diskrimineringen inom olika områden en viktig faktor som förstärker olika utsatta gruppers svårigheter att uppnå delaktighet och jämlikhet.

Det kommunala utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet att kunna tillhandahålla likvärdig välfärd oberoende av kommuninvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Till följd av den demografiska utvecklingen och den snabba urbaniseringstakten ställs dock allt fler kommuner i olika delar av Sverige inför en rad utmaningar när det gäller att fullgöra sina åtaganden.

Sverige är ett av de mest jämlika länderna i världen, men är samtidigt det OECD-land där den ekonomiska ojämlikheten ökar allra mest. Ojämlikheten blir tydlig även inom andra mål i agendan och finns även inom områden såsom hälsa, boende, utbildning och arbete.

Agenda 2030-delegationen har identifierat följande nationella utmaningar:

- Ökande inkomstskillnader.
- Bostads- och arbetsmarknadssegregation.

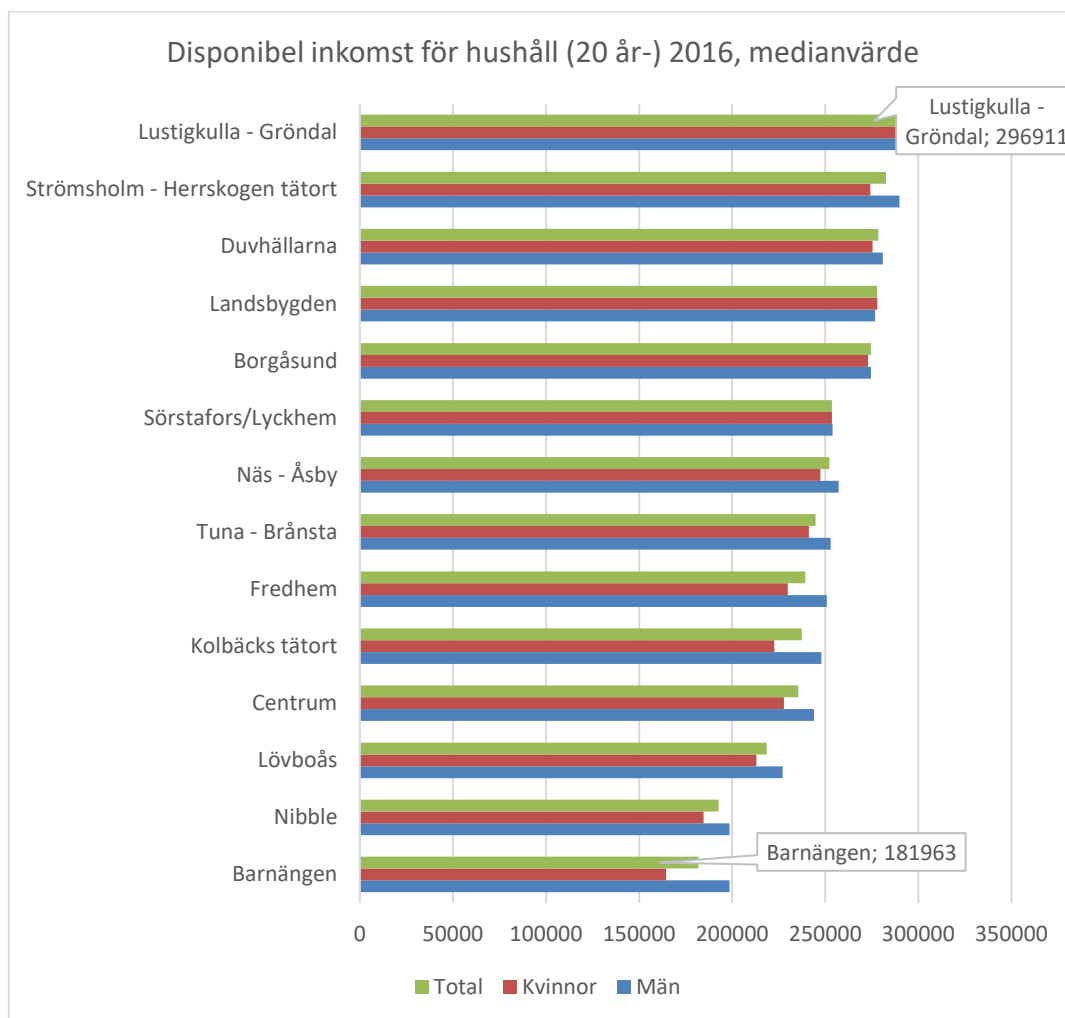
- Ojämligheter i hälsa samt bristande likvärdighet i utbildning (se mål 3 och mål 4).
- Diskriminering i samhället samt att svenskt diskrimineringskydd inte omfattar ett generellt diskrimineringsförbud.
- Varierande förutsättningar mellan kommuner vilket medför utmaningar att erbjuda likvärdig offentlig service.
- Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige anpassar svenska asylregler till EU-rättens miniminivå och har negativa konsekvenser för de mänskliga rättigheterna.

Lokal analys

Kommunerna har genom sitt ansvar för mycket av kärnverksamheten inom välfärdsproduktionen, såsom skola, omsorg och socialt stöd, goda möjligheter att motverka ojämlikhet mellan olika individer och grupper av både barn och vuxna. Att fullfölja den grundläggande utbildningen är en oerhört viktig faktor för minskad ojämlikhet och att fullfölja gymnasiet är kanske den viktigaste faktorn för att sedan lyckas etablera sig i samhället, uppnå egen försörjning och delta i utvecklingen. I Hallstahammars kommun uppnår cirka 80 % behörighet till gymnasiet år 2018 och det är en markant ökning från 2017. Ser vi till hur hela kedjan genom utbildningssystemet fungerar, kan vi dock se att det endast är 62 % som fullföljer gymnasiet inom 4 år. Den andelen har dessutom minskat under de senaste åren.

Jämlikhet handlar dels om att människor ska betraktas som lika mycket värda och ha samma förutsättningar, möjligheter och villkor i samhället. Att mäta ojämlikhet är komplext och påverkas av en rad strukturella faktorer. Dock utgör ekonomisk jämlikhet en central del av den övergripande jämlikheten. Den ekonomiska jämlikheten påverkas i sin tur av en rad faktorer, t.ex. skillnader i humankapital.

En indikator på hur de socioekonomiska förutsättningarna ser ut i en kommun är att titta på ekonomiska skillnader utifrån disponibel inkomst för hushållen. Disponibel inkomst är i korta drag ett mått på hur mycket hushållet har att leva på efter skatt. Tabell på nästkommande sida visar skillnader i disponibel inkomst för åldrarna 20 år och äldre mellan olika bostadsområden i kommunen. Det man kan se är att det är relativt stora skillnader mellan olika områden inom kommunen, där ett antal områden i toppen har disponibla inkomster som sträcker sig upp mot cirka 300 000 kr, medan ett antal områden i andra änden har inkomster på cirka 200 000 kr eller lägre. Liksom i jämförelser mellan olika områden gällande hälsa eller förvärvsfrekvens går det även här att se ett mönster i vilka områden som är mer utsatta än andra. Även när man ser till skillnader mellan könen är även här skillnaderna större i de områden som ligger i den lägre skalan av den disponibla inkomsten. Sett över tid ligger skillnaderna i disponibel inkomst relativt stabila sett till avståndet mellan högsta och lägsta inkomstutfallet. Dock kan vi mellan 2015 och 2016 se en viss minskning av skillnaden då såväl det högsta värdet minskade något och det lägsta värdet ökade något.

En annan faktor som kan belysa skillnader utifrån ett jämlikhetsperspektiv är utbildningsnivån bland befolkningen. Hallstahammars kommun ligger på en relativt låg utbildningsnivå i förhållande till genomsnittet för riket. Andelen med eftergymnasial utbildning i åldern 25-64 år är 27,4 % år 2017, medan det för riket är 32,8 %. Dock skiljer det kraftigt mellan män och kvinnor, 34,5 % för kvinnor och 20,7 % för män, dessa skillnader är något större än för riket i övrigt. Utbildningsnivån är även relativt låg i Västmanland som helhet, med undantag av Västerås som har en avsevärt högre utbildningsnivå på totalen.

Ser man till utbildningsnivån inom olika bostadsområden i Hallstahammars kommun kan man dels se tydliga skillnader mellan områdena, dels än tydligare skillnader mellan könen. Generellt har kvinnor en avsevärt högre utbildningsnivå än män. Den skillnaden är dock främst kopplad till de områden som totalt sett har en något högre utbildningsnivå, medan områden med lägre utbildningsnivå totalt sett inte har samma tydliga mönster med stora skillnader mellan könen.

UTBILDNINGSNIVÅ 25-64 ÅR, 2017

■ Förgymnasial utbildning ■ Gymnasial utbildning ■ Eftergymnasial utbildning

Ort	Genus	Förgymnasial utbildning	Gymnasial utbildning	Eftergymnasial utbildning
Landsbygd	KVINNOR	8,4%	52,4%	38,5%
	MÄN	13,8%	65,4%	20,3%
	TOTALT	11,1%	58,9%	29,4%
Borgåsa	KVINNOR	4,8%	33,3%	61,9%
	MÄN	6,2%	59,4%	34,4%
	TOTALT	5,7%	49,1%	45,3%
Strömsholm - Herrskogentätort	KVINNOR	3,9%	42,2%	53,4%
	MÄN	10,5%	59,5%	28,9%
	TOTALT	7,1%	50,5%	41,6%
Sörstafors/Lyckhem	KVINNOR	11,1%	55,6%	33,3%
	MÄN	18,8%	65,0%	15,0%
	TOTALT	15,1%	60,5%	23,7%
Kolbäckers/Tätort	KVINNOR	11,5%	49,8%	37,9%
	MÄN	15,6%	60,1%	23,0%
	TOTALT	13,6%	55,2%	30,1%
Näs-Åsby	KVINNOR	4,8%	49,1%	45,2%
	MÄN	6,5%	59,1%	34,1%
	TOTALT	5,7%	54,1%	39,6%
Lustigkulla - Gröndal	KVINNOR	11,2%	49,1%	39,7%
	MÄN	11,3%	53,9%	34,8%
	TOTALT	11,3%	51,5%	37,2%
Fredhem	KVINNOR	7,4%	57,0%	35,1%
	MÄN	18,1%	66,1%	15,6%
	TOTALT	12,9%	61,7%	25,0%
Duvhällarna	KVINNOR	6,6%	47,9%	47,9%
	MÄN	13,3%	54,7%	30,4%
	TOTALT	8,3%	51,2%	39,4%
Lövsås	KVINNOR	20,6%	51,5%	24,8%
	MÄN	17,1%	57,5%	15,5%
	TOTALT	18,8%	54,6%	19,9%
Nibble	KVINNOR	16,8%	54,6%	27,6%
	MÄN	14,9%	58,0%	21,5%
	TOTALT	15,9%	56,2%	24,7%
Tuna - Brånsta	KVINNOR	8,8%	48,8%	42,1%
	MÄN	12,7%	65,1%	21,8%
	TOTALT	10,8%	57,1%	31,7%
Barnäng	KVINNOR	29,1%	48,3%	19,3%
	MÄN	23,1%	57,9%	15,3%
	TOTALT	25,9%	53,5%	17,1%
Centrum	KVINNOR	11,6%	54,4%	31,2%
	MÄN	16,3%	67,5%	14,2%
	TOTALT	13,9%	60,8%	22,9%

Hallstahammars kommun har arbetat efter politiska mål för ökad jämlikhet, bland annat att kommunen ska utveckla metoder och tjänster som främjar ökad delaktighet och jämlikt inflytande och att minska skillnader i hälsa. Liksom utmaningarna på nationell nivå finns även i Hallstahammar en problematik kring olika former av diskriminering. Det saknas dock en överblick över omfattningen då detta inte mäts på ett systematiskt sätt och därmed finns det med stor sannolikhet även mörkertal utöver det som fångas upp genom konkreta fall som anmäls och utreds.

Det pågår även en rad åtgärder som syftar just till att stärka jämlikheten. I skolverksamheten har fokus riktats mycket mot skillnaderna i kunskapsresultat och bl a har det elevstödande arbetet förstärkts. Stora satsningar har även gjorts när det gäller det förebyggande arbetet, både kopplat till gruppen barn och unga och äldre. Exempelvis finns det sedan 2016 en verksamhet med barn- och ungdomscoacher som arbetar relationsskapande mot barn och unga och som tidigt ska fånga upp och vägleda barn och unga som på lika sätt riskerar att hamna snett i sin livssituation och lotsa dem till olika stödinsatser. Genom denna verksamhet har även ett arbete startats upp kring HBTQ, där det t ex. finns en HBTQ-grupp. Sammantaget leder dessa typer av verksamheter till att olika former av ojämlika förhållanden kommer upp till ytan och att utsatta grupper synliggörs, vilket är en viktig del i att kunna få ökad kunskap om hur situationen ser ut lokalt och att identifiera rätt åtgärder.

Mål 10 innebär stora utmaningar för Hallstahammars kommun, inte minst genom att vi kan se tydliga tecken på att det finns ojämlika strukturer utifrån skillnader mellan olika bostadsområden som bildar ett visst mönster och att det finns en koppling däremellan till att människor har olika förutsättningar och livsvillkor. Huruvida vi kan tala om segregerade områden eller inte är egentligen inte så relevant, det viktiga är att se att det finns skillnader och använda detta som underlag i samhällsplanering och planering och utförande av våra välfärdstjänster. Boendet och boendemiljön har en central betydelse för människors levnadsvillkor och deltagande i samhället. Via vårt boende länkas vi till det samhälle vi lever i och därmed är tillgång till ett bra boende av största vikt för att man ska kunna klara andra centrala delar av livet, t.ex. utbildning, god hälsa och arbete. Ojämlika förhållanden mellan grupper och bostadsområden, är nära kopplat till social polarisering. Den sociala polariseringen ökar i sin tur sociala spänningar och på så sätt konfliktbenägenheten i ett samhälle. Ojämlikheten får därför också en påverkan på den allmänna uppfattningen om ett områdes upplevda trygghet och är därför också en fråga som är viktig även inom mål 16.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Till stor del handlar ojämlikhet och segregation om klasskillnader och ojämlika livsvillkor. Därför krävs riktade insatser i syfte att minska skillnader i hälsa, arbetslöshet och utbildning för att nå ökad jämlikhet.
- Förstärka arbetet med att alla elever inom grundskolan får samma förutsättningar att nå målen i skolan. Fortsätta utveckla arbetet för full skolnärvaro och nyttja effektiva metoder för tidiga insatser vid frånvaro.
- Utbildningsnivån är en stor utmaning lokalt men även regionalt. Den behöver dels höjas på en generell nivå, men framför allt behöver en betydligt större andel fullgöra gymnasieutbildning vilket är en grundförutsättning för att lyckas i hela kedjan utbildning – arbete – egenförsörjning.

- Utveckla ytterligare arbetet med riktade stödinsatser mot vuxna utsatta grupper. Genom att fördjupa kunskapen kring vilka utmaningar de möter kan man jobba mer med riktade insatser för att stärka de vuxnas förutsättningar.
- En stor orsak till segregation och utanförskap är lägre sysselsättningsgrad och hög arbetslöshet bland människor i mer utsatta områden. Olika satsningar behöver i högre utsträckning riktas in mot de utsatta områdena. Fortsätta utveckla SFI-undervisning och arbetsmarknadsåtgärder. Satsningar på praktik och jobbmöjligheter via Jobbcentrum behöver fortsätta utvecklas, så fler får en möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden.
- I de utsatta bostadsområdena behöver det demokratiska deltagandet och delaktigheten öka. Det är viktigt att både unga och vuxna får möjligheten att delta i samhället, demokratin och deltagandet och få en förståelse för kommunala frågor och vad det handlar om.
- Satsa på byggande av fler hyresrätter med rimliga hyresnivåer, som även integreras bland bostadsrätter och andra boendeformer. Blandat bostadsbestånd är ett viktigt verktyg i att motverka uppkomsten av segregerade miljöer.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Över hälften av världens befolkning bor i urbana områden, och andelen väntas stiga till 70 procent år 2050. Växande städer kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt, men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem. Den snabba och stora inflyttningen till städer ställer nya krav som behöver bemötas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Delmål

11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

11.5 Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

11.a Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

11.b Till 2020 väsentligen öka det antal städer och samhällen som antar och genomför integrerade strategier och planer för inkludering, resurseffektivitet, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och motståndskraft mot katastrofer samt utveckla och genomföra, i linje med Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030, en samlad katastrofriskhantering på alla nivåer.

11.c Stödja de minst utvecklade länderna, inklusive genom finansiellt och tekniskt bistånd, att bygga hållbara och motståndskraftiga byggnader av lokala material.

Nationella utmaningar

En stor majoritet av Sveriges befolkning bor i och runt städer och tätorter. Samtidigt som urbaniseringen medför sociala och miljömässiga utmaningar utgör stadsutveckling också ett viktigt verktyg i arbetet med hållbar utveckling.

Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och planering av bostäder, offentliga platser såsom parker och torg, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering. Den kräver samarbete mellan sektorer och styrning på flera nivåer samtidigt (nationell, regional och lokal nivå), inklusive dialog med medborgare och näringsliv. Särskild hänsyn bör också tas till personer med funktionsnedsättning, barn, samt äldre människors behov.

Agenda2030-delegationen har identifierat fem utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 11:

- Bostadssegregation.
- Bostadsbrist och ökad skuldsättning.
- Risk för kvalitetsbrister i planering och byggande vid en hög byggtakt.
- Städers klimat- och miljöpåverkan.
- Städernas bristande motståndskraft.

Lokal analys

I Hallstahammar finns stora utmaningar i samhällsplaneringen för att motverka bostadssegregation. Socioekonomiska faktorer som inkomstklyftor m.m. bidrar till segregation. Kommunens attraktionskraft påverkar också intresset för privata aktörer att bidra till bostadsbyggandet, och mer exklusiva bostadsbestånd anses ofta mer kostnadseffektiva än andra. Detta bidrar också till ökad bostadssegregation. Samhällsplaneringen behöver därför eftersträva att uppnå bostadsområden med blandade boendeformer i respektive bostadsområde, där boende för alla livssituationer kan tillgodoses. Kommunfullmäktige antog 2016 ett bostadsförsörjningsprogram med mål för planering av nya bostäder och bostadsområden för att främja kollektivtrafik, uppmärksamma jämställdhet, få med barnens perspektiv i planeringen, ta hänsyn till klimatförändringar samt jobba mot social och ekologisk hållbarhet.

Hallstahammars kommun deltar i ett samverkansprojekt med Sweco AB där möjligheter till utveckling av hållbarhetsfrågor inom områden med redan fastställda detaljplaner studeras. I projektet, som omfattar planområdet Vattentornet i Kolbäck, ingår att undersöka möjligheten att exempelvis tillgodose laddinfrastruktur för elfordon, stärka biologisk mångfald, skapa inkluderande miljöer, minska negativ påverkan på vattenmiljöer etc.

Luftföroreningar kan menligt påverka människors hälsa. Enligt IVL leder luftföroreningar till 7600 förtida dödsfall i Sverige varje år. Barn rör sig mer och har en snabbare andning samtidigt som lungorna är mindre. Detta gör att barn utsätts för relativt mer luftföroreningar än vuxna. Immunförsvaret är dessutom under utveckling vilket gör att barn ofta drabbas av infektioner i luftvägarna. Luftkvaliteten i Hallstahammars tätort är i huvudsak god (mätning 2016). Vid enstaka tillfällen förekommer dock förhöjda partikelhalter (PM10) och förhöjda halter av flyktiga organiska föreningar (VOC). Förhöjda partikelhalter noteras främst på vårvintern och bedöms bero på bland annat sopning av vägbanor efter vinterns halkbekämpning med sand. Förhöjda VOC-halter noteras främst under den kalla årstiden och bedöms härröra från i första hand småskalig vedeldning. Småskalig vedeldning har även uppmärksammats av vattenmyndigheterna när det gäller bildningen av dioxin som med nederbörden når våra sjöar och vattendrag via dagvatten.

Vid allt byggande är det angeläget att göra materialval som ger så liten miljöpåverkan som möjligt. Den infrastruktur som byggs upp i tätorterna, väg- och ledningsnät etc., måste också anpassas för att effektivt kunna motverka de negativa effekter som tätorterna ger upphov till genom bidrag till luftföroreningar och förorenat dag- och spillvatten m.m.

Behovet av en ökad motståndskraft mot exempelvis klimatrelaterade risker måste beaktas. Frekvensen av extrema väderförhållande såsom kraftiga nederbörds mängder och långa perioder av torka förväntas öka. Även andra risker måste beaktas för att kunna uppnå ett motståndskraftigt samhälle. Extraordinära händelser av varierande slag kan inträffa. Det är av största vikt att krishanteringsarbetet i kommunen fortsätter utvecklas, där organisationen genom övningar och uppföljning ständigt förbättras i detta arbete. Fortlöpande, och i samhället väl förankrade, risk- och sårbarhetsanalyser bidrar till en nulägesbild som ger förutsättningar för att minimera effekter av extraordinära händelser.

En hållbar trafikplanering är nödvändig. Exempelvis en fortsatt utbyggnad av GC-vägnätet kan bidra till minskade utsläpp av luftförorenande ämnen. Ett ökat cyklande leder även till bättre folkhälsa. Kollektivtrafiken är väl utvecklad och lättillgänglig för de allra flesta. I tätorternas ytterområden och för personer med funktionsnedsättning finns sannolikt potential till utveckling, se även under mål 9.

Framgång i arbetet med hållbara städer och samhällen förutsätter samverkan mellan lokal och regional nivå, inte minst när det gäller trafikplanering och tillväxtfrämjande faktorer. Ett starkt och hållbart näringsliv är också en förutsättning för att skapa sysselsättning och därmed minskade inkomstklyftor och segregation. Civilsamhällets engagemang och deltagande är nödvändigt för att kunna uppnå en inkluderande och hållbar urbanisering. Samverkansformer för hållbarhetsutvecklingen behöver utvecklas. Hallstahammars kommun har antagits som deltagare i Glokala Sverige, som är ett kommunikationsprojekt i samverkan mellan Svenska FN-förbundet och SKL med finansiering från SIDA. Genom deltagandet erhålls utbildning för såväl politiker och tjänstepersoner inom kommunen, som representanter för näringslivet och

civilsamhället. Projektet skapar också kontaktytor mellan deltagarorganisationerna, vilket bidrar till ökat lärande av varandra.

För att främja en innovationsbaserad hållbar samhällsutveckling utlyser staten emellanåt medel. En aktiv omvärldsbevakning av i landet pågående innovationsutveckling inom området, och att vid behov ansöka om medel för utveckling av egna idéer, kan vara framgångsfaktorer för den lokala utvecklingen.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Samhällsplaneringen har en avgörande roll i uppbyggnad av hållbara städer och samhällen. I bostadsförsörjningen bör blandade boendeformer eftersträvas. En aktiv trafikplanering kan bidra till minskade utsläpp av skadliga ämnen och klimatgaser. En ökad samverkan mellan olika intressenter i planeringen (deltagandebaserad planering) kan öka förmågan att uppmärksamma viktiga frågeställningar som berör samtliga hållbarhetsdimensioner som annars kan motverka en hållbar utveckling.
- Avsätta resurser för omvärldsbevakning av pågående innovationsutveckling och utlysningar av externa medel.
- Säkerhets- och beredskapsarbetet är viktigt och ett fortsatt och löpande arbete med risk- och sårbarhetsanalyser är nödvändigt för att kunna möta förändringar i riskbild i samhället.
- Utveckla nätverk för samverkan, exempelvis Glokala Sverige, och aktivt delta i regionalt utvecklingsarbete. Uppmuntra initiativ i civilsamhället; kan riktat stöd erbjudas till exempelvis föreningar som driver hållbarhetsprojekt?
- Riktade luftmätningar för att bedöma trafikens och vedeldningens bidrag till luftföroreningar kan övervägas, liksom kartläggning av dagvattens innehåll av skadliga ämnen, se även under Mål 6.
- En fortsatt utveckling av våra grönområden är viktig. Upprättande av en lokal plan för grön infrastruktur (pågår) bidrar till underlag för prioritering av insatser. I planeringen är det även viktigt att inkludera friluftslivsfrågor. Se även under mål 3 och 15.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Hållbar konsumtion och produktion har av OECD identifierats som det mål där Sverige har störst utmaningar. Rådande konsumtionsmönster har negativ inverkan på människors hälsa, klimatet och miljön, i såväl Sverige som globalt.

Delmål

12.1 Genomföra det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljöriktig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

12.a Stödja utvecklingsländerna att stärka sin vetenskapliga och tekniska kapacitet att utvecklas i riktning mot mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

12.b Utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

12.c Rationalisera ineffektiva subventioner av fossila bränslen som uppmuntrar till slösaktig konsumtion genom att undanröja snedvridningar på marknaden, i enlighet med nationella förhållanden. Detta kan till exempel omfatta att omstrukturera beskattningen och avveckla eventuella skadliga subventioner för att avspegla deras effekter på miljön. En sådan politik måste ta full hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov och förhållanden och minimera eventuella negativa effekter på deras utveckling på ett sätt som skyddar de fattiga och de berörda samhällena.

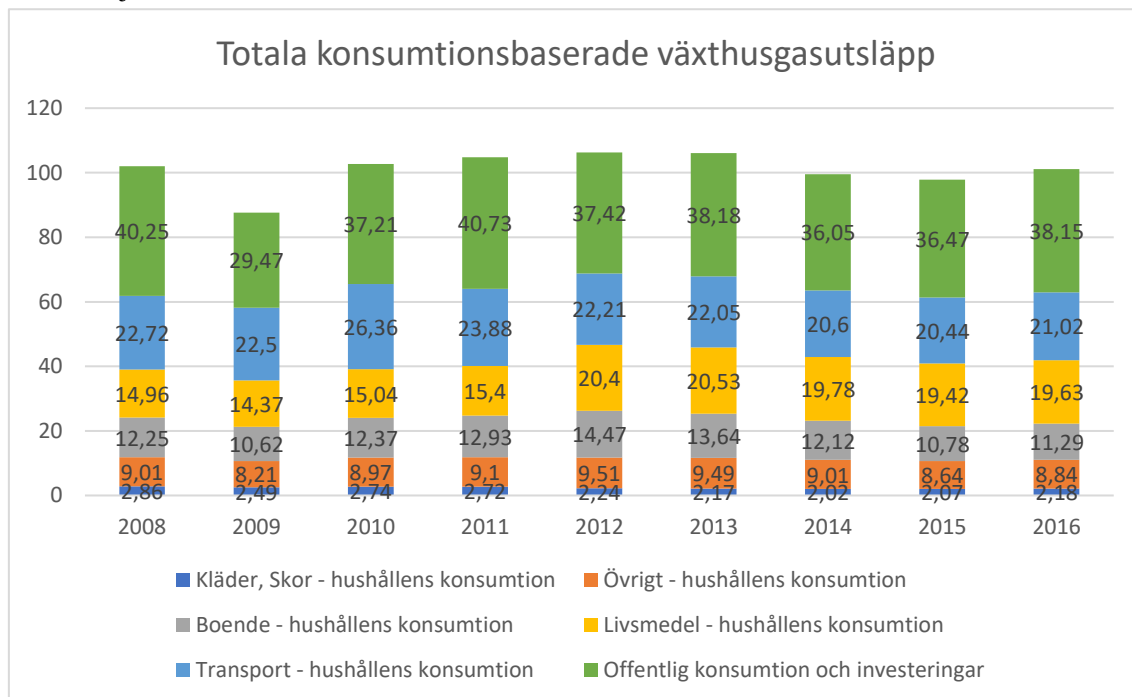
Nationella utmaningar

Naturvårdsverket anger att ”Sveriges konsumtion av bland annat flygresor, livsmedel, elektronik och textilier har stor miljö- och hälsopåverkan. Vår konsumtion av kött och palmolja bidrar till exempel till avskogning i tropikerna som utarmar den biologiska mångfalden och påverkar klimatet. De utsläpp av växthusgaser som konsumtionen orsakar behöver reduceras kraftigt den närmaste tioårsperioden. År 2050 bör de vara högst en tiondel av dagens utsläpp. Sverige har ett ansvar för de miljöproblem vår konsumtion skapar, oavsett var i världen de uppstår. Att utveckla effektiva styrmedel för att minska konsumtionens miljöpåverkan är en mycket viktig del i arbetet för att nå miljömålen. Det får inte hänga enbart på den enskilde individens ansvar att lösa klimat- och miljöproblemen. Den offentliga sektorn har ett mycket stort ansvar att hantera sin egen miljöpåverkan på ett föredömligt sätt. Höga miljökrav i sina verksamheter, sina upphandlingar, ansvarsfulla investeringar, och klimatsmart resande är exempel på sådant. Kommuner och landsting står för många goda exempel. Det offentliga kan ställa högre krav på bygg- och fastighetssektorn och staten skulle kunna ställa högre miljökrav på sitt eget skogsbruk.”

Agenda2030-delegationen har identifierat sex utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 12:

- En omställning från linjär till cirkulär ekonomi innebär en omfattande och långsiktig samhällsomställning.
- De konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser är höga, speciellt kopplat till livsmedel, transport och boende.
- En stor andel av de varor och produkter som konsumeras i Sverige produceras i andra länder som har lägre hållbarhetskrav.
- Importerade varor leder till utsläpp av farliga ämnen i Sverige, ämnen som varken är tillåtna i Sverige eller EU.
- Utfasning av farliga kemikalier och minskad kemikalieanvändning.
- Svaga genomlysningsskrav för svenska företag vid internationell verksamhet.

Totala konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp (inhemsk slutlig användning) per område 2008-2016, miljoner ton koldioxidekvivalenter:

Källa: Naturvårdsverket.

Lokal analys

Konsumtion och produktion genererar avfallsflöden och utsläpp av växthusgaser och farliga ämnen, samtidigt som de – åtminstone på kort sikt – bidrar till ekonomisk utveckling. Specifik statistik över konsumtionsmönster i Hallstahammar saknas men antas motsvara genomsnittet för riket. Den totala konsumtionen behöver minska. Genom en ökad konsumtionsandel av hållbart och närproducerade varor kan negativa effekter av konsumtionen minska.

Hushållens konsumtionsmönster kan verka svårpåverkade på lokal nivå, men möjligheten att via nudging nå hushållen bör tas tillvara och utnyttjas mer. Projektet Klimatlätt Uppsala startar upp under 2019 där invånarna använder appen Svalna som är utvecklad av Chalmers med stöd från Västra Götalandsregionen, Göteborgs stad och Uppsala kommun. Appen är en hjälp för att göra hållbara val i sin vardag. Projektet fokuserar på boende, mat, resor och shopping. Genom att erbjuda aktiviteter såsom seminarier, studiecirkel tillsammans med lösningar såsom teståkning av kollektivtrafik, delningstjänster, cykeltjänster och blanda dem med engagemang genom tävlingar samt ge återkoppling genom Svalna-appen med individuella klimatavtryck vill Uppsala kommun minska klimatpåverkan från 10 000 Uppsalabor. Det är även möjligt för andra kommuner att använda sig av Svalna-appen för att genomföra liknande, men i mindre skala, projekt i respektive kommun.

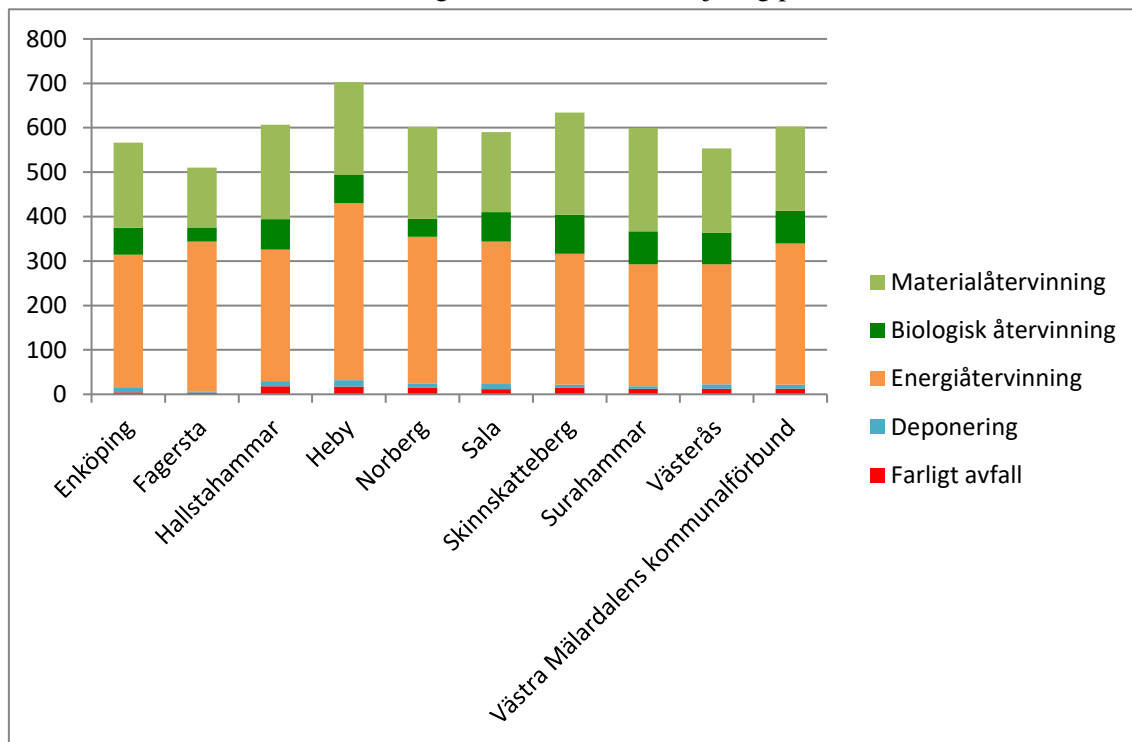
Matsvinnet i butiks- och konsumentled behöver minska. En stor efterfrågan av specifika produkter gör att utbudet i butiksled blir stort. Via tillsynen finns möjligt att nå

livsmedelsbutiker och restauranger och diskutera matsvinn. Det behöver samköras med information till invånarna för att skapa hållbara konsumtionsmönster kring livsmedel och hur mat, som annars skulle kastas kan tillagas och användas.

Genom bland annat en fortsatt utveckling av riktlinjer och processer för hållbar offentlig upphandling, skapas förutsättning att bättre följa upp och bedöma materialflöden och dess påverkan på hållbarhetsarbetet. En enhetlig och standardiserad styrning behövs sannolikt för alla processer som kan påverka förmågan att nå en hållbar ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Olika standarder finns för detta arbete, ISO 14001 som är en fullvärdig certifieringsstandard som fokuserar i huvudsak på miljömässig hållbarhet och SS 854000 som är en vägledningsstandard för ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling i kommuner, landsting och regioner. En översyn av SS 854000 pågår för att fullt ut anpassa den till de globala målen inom Agenda 2030.

Enligt uppgifter från SCB ökade återvinningen i landet mellan 2010 och 2014 från ungefär 10 miljoner ton avfall till cirka 12 miljoner ton. Ökningen beror på att användningen av konstruktionsmaterial blivit vanligare liksom även rötning av organiskt avfall. Materialåtervinningen har däremot minskat från 4,9 miljoner ton år 2010 till 3,5 miljoner ton år 2014. En förklaring till detta är att mängden återvunnet papper minskar. Det skulle kunna bero på ändrade konsumtionsvanor – att vi använder mindre mängder papper nu än tidigare vilket leder till att det finns mindre att återvinna. Återvinningen av metall minskar om man jämför data mellan 2010 och 2014. Under samma tidsperiod ökade återvinningen av plast.

Tabellen nedan visar avfallshantering 2017 inom VafabMiljö, kg per invånare:

Källa: Avfall Sverige, Avfall web

Hallstahammars kommun, tillsammans med elva andra medlemskommuner, ingår i den avfallssamverkan som kommunalförbundet VafabMiljö ansvarar för. Inom förbundet pågår arbete med att upprätta en regional avfallsplan, gemensam taxekonstruktion och gemensamma föreskrifter i syfte att förbättra regionens avfallshantering. I förslag till regional avfallsplan anges bland mycket annat att kartläggning av avfallsflöden bör ske i respektive medlemskommun under 2020 i syfte att identifiera avfall som uppstår i onödan och som därmed skulle kunna minimeras. För avfallsslag som identifieras och prioriteras upprättas vid behov lämpliga nätverk för att tillsammans arbeta för att minimera avfall. Schaktmassor och bygg- och rivningsavfall är avfallsslag som skulle kunna hanteras bättre genom en regional samverkan. I Hallstahammar deponeras detta avfall på en ny deponi vid Stånggårdskärret. Merparten, ca 75 % av drygt 18 000 ton, är rena sten-, jord- och lermassor. Massor som skulle kunna användas till utfyllnad vid skapandet av attraktiva miljöer vid bostadsbyggande eller liknande. På så sätt skulle även livslängden på deponin förlängas.

Mängden farligt avfall från hushåll i Hallstahammars kommun har över tid varit hög, cirka 30 % högre än genomsnittet för VafabMiljö-förbundet, (insamlade mängder vid Trångfors återbruk). Siffrorna innehåller osäkerhetsfaktorer. Är insamlingsgraden hög eller är användningen av produkter, som blir farligt avfall, särskilt stor i Hallstahammar? En faktor kan vara avfallsmängder från småföretag som lämnar farligt avfall som privatpersoner istället för att registrera mängderna på företaget via återbrukskortet.

Material-, kemikalie- och avfallsflöden i kommunal verksamhet behöver i flera avseenden kartläggas bättre. Hur mycket av exempelvis kemikalier används och hur påverkar dessa vår omgivning? Finns alternativa produkter som är mindre skadliga? Hur påverkar varje aktivitet eller åtgärd vi genomför möjligheten att nå en hållbar konsumtion och produktion?

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Upprätta strategi och standardiserade processer för hållbarhetsarbetet, inklusive hållbar upphandling, enligt lämplig standard.
- Aktivt deltagande i utveckling av avfallsarbetet inom kommunalförbundet VafabMiljö.
- I livsmedelstillsynen verka för minskat matsvinn i butiks- och konsumentled och förändrade konsumtionsmönster.
- Genomföra kommunikationsinsatser i konsumentled för minskat matsvinn.
- Skapa förutsättningar tillsammans med näringslivet för att informera om hållbar konsumtion.
- Omvärldsbevakning och uppfatta signaler och behov från allmänheten vidare till näringslivet, samt från näringslivet tillbaka till kommunen.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Sverige ligger relativt långt fram i klimatomställning, men Parisavtalet förutsätter snabbare utsläppsminskningar från de industrialiserade länderna. De nationella utsläppen är relativt låga och i den aktuella klimatpropositionen siktar Sverige på noll i nettoutsläpp till år 2045.

Delmål

13.1 Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder.

13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.

13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

13.a Fullfölja det åtagande som de utvecklade länder som är parter i Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar gjort gällande en målsättning att till 2020 gemensamt mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen från alla typer av källor för att tillgodose utvecklingsländernas behov vad gäller meningsfulla begränsningsåtgärder och insyn i genomförandet samt så snart som möjligt finansiera och operationalisera den gröna klimatfonden fullt ut.

13.b Främja mekanismer för att höja förmågan till effektiv klimatrelaterad planering och förvaltning i de minst utvecklade länderna, med särskilt fokus på kvinnor, ungdomar samt lokala och marginaliserade samhällen.

* Med beaktande av att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna.

Nationella utmaningar

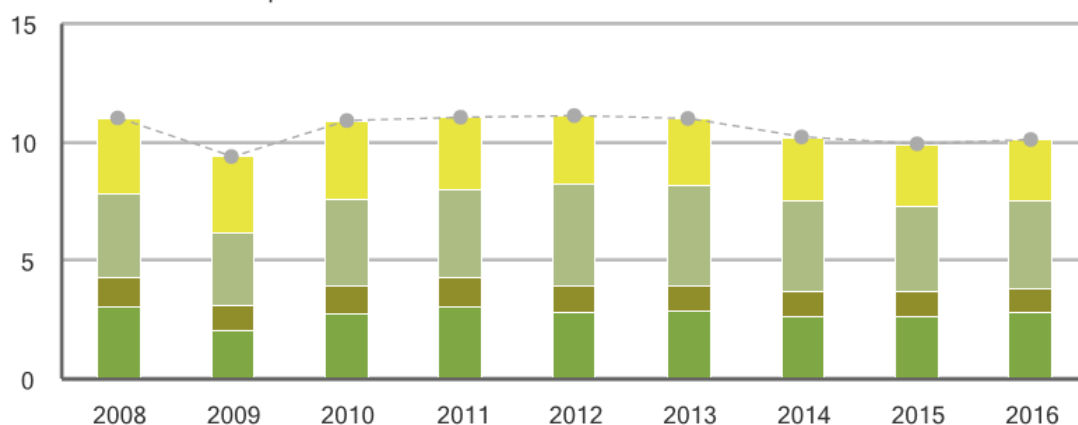
Agenda2030-delegationen har identifierat fem utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 13:

- Utsläpp av växthusgaser i andra länder till följd av svensk konsumtion.
- Utmaningar för ekosystemen till följd av klimatförändringar.
- Fortsatt övergång från det fossilberoende samhället till ett hållbart biobaserat.
- Klimat- och miljöskadliga subventioner inom EU.
- Klimatförändringar utgör en risk för konflikter och storskalig ofrivillig migration på global nivå.

Lokal analys

Diagrammet nedan visar utsläpp från svensk konsumtion per invånare 2008-2016. En hållbar nivå ligger under 2 ton, motsvarande cirka den offentliga konsumtionens utsläpp i Sverige. De inhemska utsläppen har minskat under perioden medan de utländska utsläppen har ökat.

Ton koldioxidekvivalenter per invånare

Växthusgasutsläpp från svensk konsumtion per person 2008-2016

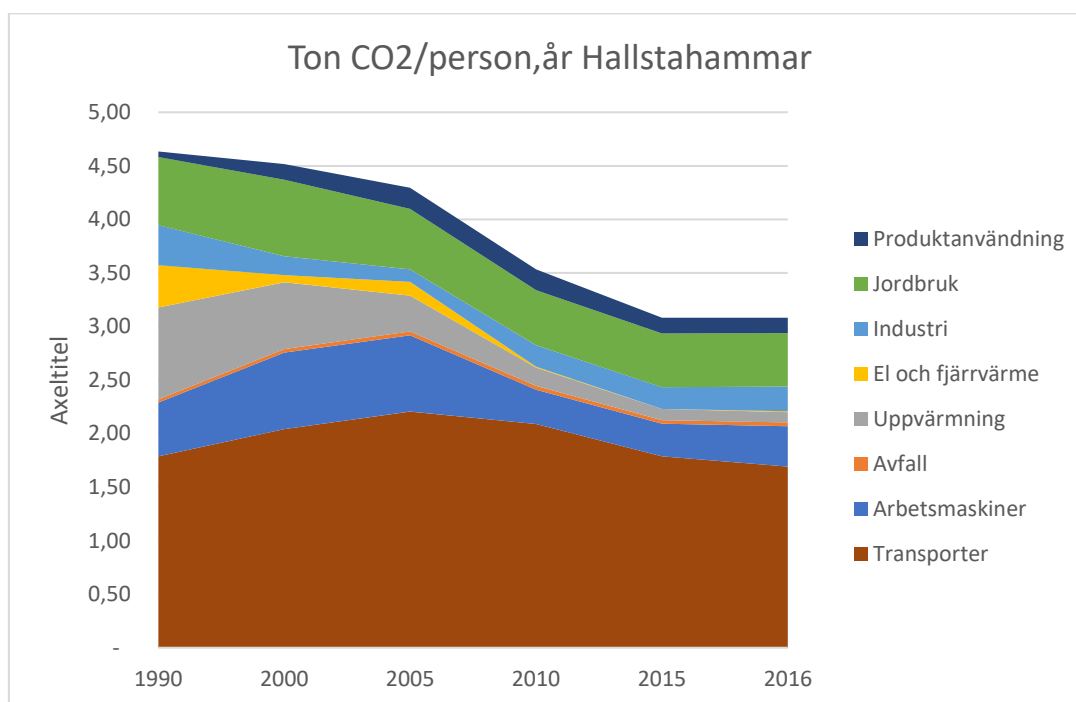

Källa: Naturvårdsverket

Trenden för konsumtionsutsläpp på nationell nivå ses nedan och ingen direkt förändring har skett sedan 2008. Däremot har utsläppen flyttat utomlands sedan början av 90-talet då fördelningen var ungefär 50/50. Nu är fördelningen mer 33 procent växthusgasutsläpp i Sverige och 67 procent utomlands.

Diagrammet nedan visar utsläpp ton koldioxidekvivalenter per person inom Hallstahammars kommun och tar alltså inte hänsyn till utsläpp i andra länder, men det motsvaras av ytterligare cirka 5 ton/person. Den stora posten är transporter där det går att se en stor ökning från 1990 till

2005 för att sedan minska ganska stadigt. År 2016 är transporter ändå den dominerande sektorn för växthusgasutsläpp i Hallstahammar. Efter transporter kommer jordbruk och därefter arbetsmaskiner. Att el och fjärrvärme är så litet är för att fjärrvärmen produceras i Västerås och därmed uppstår utsläppen i Västerås. Den elproduktion vi har i kommunen är vattenkraft som inte ger upphov till växthusgaser i processen. Industrin är relativt liten, den är elintensiv och vi har relativt ren el i Sverige.

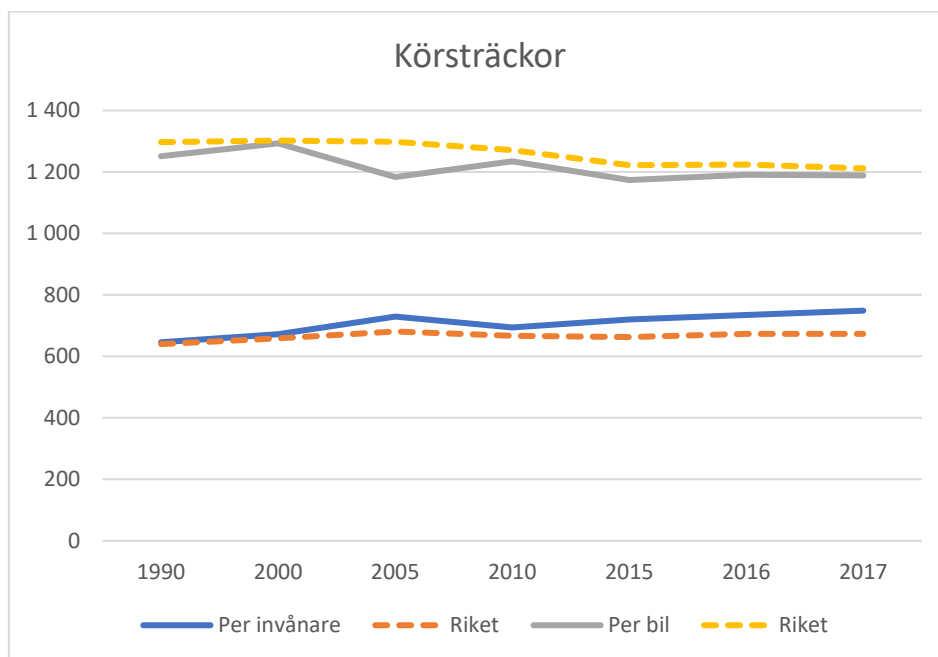

Källa: SCB och Energimyndigheten

Transportsektorn är den största bidragen till växthusgasutsläpp och Trafikverket har tagit fram ett klimatscenario som visar på en potential i åtgärder och styrmedel att minska biltrafiken med 10 procent i Sverige till 2030. Prognosen med dagens fattade beslut är att biltrafiken kommer öka med 26 procent, vilket betyder att kommande styrmedel och åtgärder måste leda till att trafikarbetet minskar med 30 procent till 2030 för att nå klimatpolitiska mål.⁵

För körsträckor per invånare ligger vi över medel för riket, se diagrammet nedan. Det kan bero på att Hallstahammar är nära belägen en större stad och att möjligheten att åka dit med bil är riktigt god samtidigt som kollektivtrafiken inte är lika god. Jämför med Stockholm där kollektivtrafiken är utbyggd med tunnelbana, bussar och pendeltåg och utslaget på många invånare så är det lätt att förstå varför Hallstahammar ligger lite över. När det gäller körsträckor per bil ligger vi lite under medel för riket, vilket innebär att vi kör kortare sträckor eller har fler bilar per hushåll där en andra bil används sparsamt.

⁵ Trafikverkets Kunskapsunderlag och Klimatscenario för Energieffektivisering och Begränsad klimatpåverkan Publikationsnummer: 2014:137

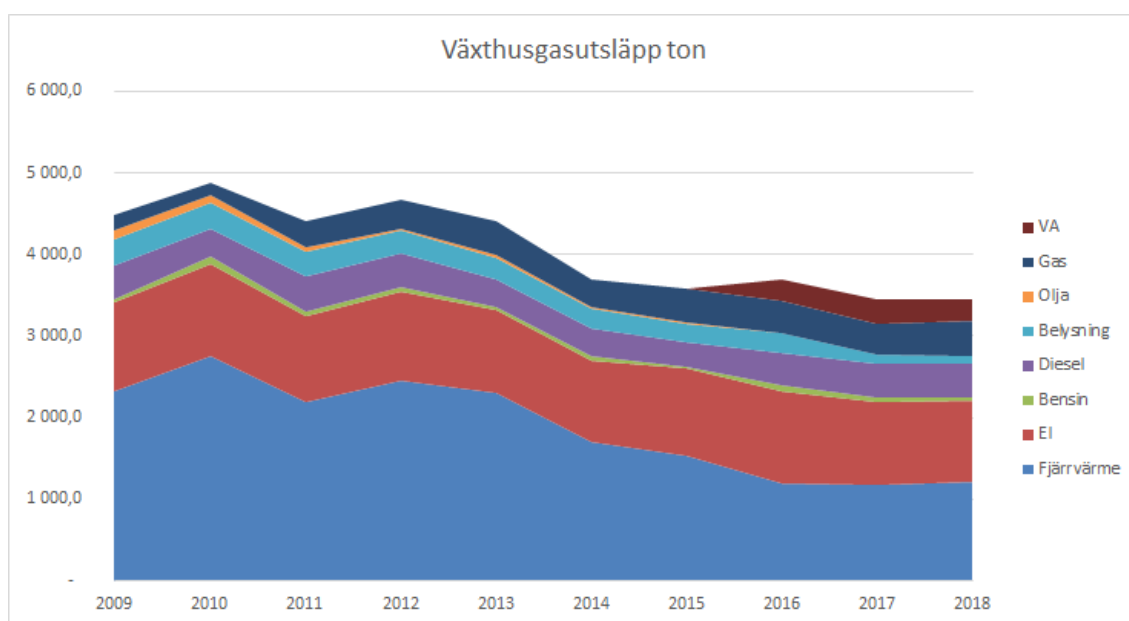
Källa: SCB och Energimyndigheten

För att nå 10 procent minskad biltrafik behöver bilen användas på ett effektivare sätt. Den är ett bra färdmedel i vissa situationer och ett sämre i andra. Människor som bor och arbetar i Hallstahammars tätort har så pass kort avstånd till arbetet att det är fullt möjligt att cykla och i vissa fall gå. Bilderna nedan visar att alla områden i Hallstahammars förutom Lustigkulla har ett avstånd på 2,5 km till en skola eller förskola.

I Kolbäck går det att nå skola och förskola inom en cirkel med diameter på 5 km. Ett avstånd på 2,5 – 5 km är möjligt att cykla på mindre än en halvtimme i lugnt tempo. Boende i Borgåsund har längre till än 5 km till Strömsholms skola och förskola och boende på landsbygden har inte tagits med för där går det skolbussar för eleverna. En större utbyggnad av cykelinfrastruktur med cykelvägar och parkeringar underlättar det ytterligare. Att investera i en elcykel istället för en andra bil är ett ekonomiskt och hälsosamt alternativ.

Som beskrivet under mål 7, Hållbar energi, är andelen förnybar energi både för fjärrvärme och el stor i Hallstahammar. Även om den är förnybar till stora delar används för mycket energi i våra lokaler och för att minska utsläppen är det energieffektiviseringar i våra lokaler som har stor potential. Diagrammet nedan visar att el- och fjärrvärmeanvändningen i våra lokaler är de klart största utsläppsposterna från våra verksamheter.

Källa: SCB och Energimyndigheten

Som upphandlare av varor och tjänster finns det även stor potential att minska vår klimatpåverkan genom att ställa krav i våra upphandlingar. Det är viktigt att kraven följs upp så att leverantörer av varor och tjänster verkligen agerar enligt upphandlingen och dess krav.

Kommunfullmäktige antog Klimatanpassningsplan med förstudie i juni 2018. Planen ska vara ett verktyg för att påbörja klimatanpassningsarbetet i kommunen. Den fokuserar på vatten och värme, vilka vi ser vara de viktigaste områdena att börja med.

Sommaren 2018 var extremt torr och extremt varm och kan sägas vara ett smakprov på hur somrarna kommer att vara normalt i framtiden. Vid höga och långvariga temperaturer påverkas människor med redan ansträngda hjärtan mer, som till exempel äldre, hjärtsjuka och barn. Vid samhällsplanering och utformning av lokaler för verksamheter kopplade till riskgrupper är det viktigt att ha med kyla och svala områden just för att minska risker vid värmeböljor.

Vid torka finns det risk för att enskilda brunnar sinar och kommuninvånare och näringsidkare (främst bönder) får vattenbrist och klarar inte det själv. Vid nybygge måste det vara klart att befintlig eller tänkt dricksvattenkälla inte sinar vid torka. Vid långvarig torka kan det finnas ett behov för kommunen att förse de kommuninvånare som inte har kommunalt vatten och avlopp, med dricksvatten. Att vi bara har en dricksvattentäkt är ytterligare en parameter som ökar risken för dricksvattenförsörjningen. Ytterligare vattentäkt skapar redundans i systemet och en större möjlighet att klara av de risker som kan uppstå vid torka.

2009, 2011 och 2013 inträffade häftiga skyfall som ledde till översvämningar i källare och att orenat avloppsvatten rann direkt ut i diken. Detta är en följd av de dagvatten- och avloppssysteme som tillåter att dagvatten leds i avloppsledning. Skulle liknande skyfall inträffa är det möjligt att samma problem uppstår igen. I nya områden är dagvattenhanteringen med i detaljplaneringen för att undvika dessa problem. I de befintliga är det viktigt att vi fortsätter arbeta för att koppla bort dagvattenavledning från avloppsnätet.

I förstudien som upprättades visas olika klimatafaktorer och de risker vi ser i ett klimat under förändring. Olika GIS-lager används för att visualisera olika klimatafaktorer och de risker som uppstår. Exemplet i bilden nedan visar att nästan hela Lyckhem översvämmas vid högsta beräknade flöde i Kolbäcksån samt att E18 med på- och avfarter blir översvämmad på flera ställen vid skyfall.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun:

- Ta fram VA-plan (beslutat och arbetet ligger på samhällsbyggnadsenheten).

- Ta fram dagvattenpolicy (arbetet är vilande för tillfälligt, tänkt att återupptas andra halvan av 2019).
- Fortsatt separering av dagvattenavledning via avloppsnätet.
- Ta med kylning av lokaler med riskpersoner i lokalrenoveringar.
- Arbeta vidare med klimatrelaterade frågor i risk- och sårbarhetsanalyser.
- Ha med klimatfaktorer i samhällsplaneringen.
- Använda bygglov för att säkra dricksvattentillgång i egna brunnar.

Mål 14 Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Ett långsiktigt bevarande och nyttjande av haven och de marina resurserna är en utmaning för Sverige. De långsiktiga utmaningarna är kopplade dels till havsbottendöd, miljögifter och plaster, dels till exploatering av kustnära vatten, fiske och fiskerimetoder.

Delmål

14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

14.2 Senast 2020 förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem på ett hållbart sätt för att undvika betydande negativa konsekvenser, bland annat genom att stärka deras motståndskraft, samt vidta åtgärder för att återställa dem i syfte att uppnå friska och produktiva hav.

14.3 Minimera och åtgärda med havsförsurningens konsekvenser, bland annat genom ökat vetenskapligt samarbete på alla nivåer.

14.4 Senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder samt genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper.

14.5 Senast 2020 skydda minst 10 procent av kust- och havsområdena, i överensstämmelse med nationell och internationell rätt och på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön.

14.6 Senast 2020 förbjuda vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske, avskaffa subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och avstå från att införa nya sådana subventioner, med erkännande av att en ändamålsenlig och effektiv särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna bör vara en integrerad del av förhandlingarna om fiskesubventioner i Världshandelsorganisationen.[1]

14.7 Till 2030 öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna av ett hållbart nyttjande av marina resurser, bland annat genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

14.a Öka den vetenskapliga kunskapen, utveckla forskningskapaciteten och överföra havsteknik, med hänsyn tagen till den mellanstatliga oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer för överföring av havsteknik (Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology), i syfte att skapa friskare hav och öka den marina biologiska mångfaldens bidrag till utvecklingen i utvecklingsländerna, i synnerhet i små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna.

14.b Säkerställa tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader.

14.c Stärka bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna genom att genomföra internationell rätt, såsom den kommer till uttryck i Förenta Nationernas havsrättskonvention (UNCLOS), som utgör den rättsliga ramen för bevarande och hållbart nyttjande av hav och havsresurser, vilket erinras om i punkt 158 i slutdokumentet The Future We Want från Förenta Nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio+20).

[1] Med beaktande av pågående förhandlingar i Världshandelsorganisationen, utvecklingsagendan från Doha och mandatet från ministermötet i Hongkong.

Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat sex utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 14:

- Det är en långsam process att vända skeendet med havsbottendöd, även om tillförseln av näringsämnen bromsas.
- Klimatförändringar förvärrar många problem i havet då det medför ökad avrinning, havsförsurning och uppvärmningen av haven.
- Stor mängd marint skräp och plaster.
- Exploatering av kustnära grunda vatten.
- Överfiske och destruktiva fiskemetoder.
- Havsfrågans gränsöverskridande natur förutsätter samarbete på global, nationell och lokal nivå.

Lokal analys

EU:s ramdirektiv för vatten (Vattendirektivet) införs nu fullt ut i svensk lagstiftning. Vilka konsekvenser det får är ännu oklart, men sannolikt kommer kraven på åtgärder som förbättrar vattenkvaliteten i våra vattenförekomster att skärpas. Vid samhällsplanering ökar vikten av hållbara dagvattenlösningar m.m.

Trots avståndet från Hallstahammar till Östersjön (havet) påverkar våra aktiviteter havsmiljön. Statusklassningen av våra sjöar och vattendrag (vattenförekomster) ger ett mått på den påverkan som dessa kan ha nedström i avrinningsområdet. Hallstahammar tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt. Statusen i Kolbäcksån kan för vissa bedömningsparametrar ha en inverkan på

Östersjöns vattenkvalitet. Utsläpp av näringsämnen från avloppsreningsverk och enskilda avlopp, dagvatten från tätorter och vägnät samt industriella utsläpp m.m., når via Kolbäckån och Mälaren slutligen Östersjön och bidrar till negativa effekter. Ett under senare tid alltmer uppmärksammat problem är förekomsten av mikroplaster i havsvattnet som i stort utsträckning kommer från vägtrafik och tvätt av kläder av syntetmaterial m.m. Även nedskräpning i naturen bidrar till att plastavfall når haven. I studier visar det sig att havslevande djurarter misstar mikroplasterna för exempelvis plankton. Exakt hur plasten påverkar havslevande djur är oklart men sannolikt uppstår negativa effekter. I Mälaren har halterna av mikroplaster från 0,3 mm mätts vid 16 provtagningspunkter. Resultatet visar upp till 28 partiklar/m³ vatten, vilket är helt jämförbart med Östersjön och Atlanten (källa Mälarens Vattenvårdsförbund). Vandringshinder i Kolbäckån och andra vattendrag som mynnar i Mälaren, påverkar möjligheten för lekvandrande fiskarter som lax och havsöring i Östersjön att nå historisk tillgängliga lekplatser.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- En optimerad drift vid kommunens avloppsreningsverk (ARV) är viktigt. ARV kan eventuellt kompletteras med efterpoleringssteg såsom våtmark vilket kan reducera utsläppen av främst näringsämnen, men även läkemedelsrester och i viss mån små plastpartiklar som ordinarie reningssteg inte klarar att filtrera bort.
- Upprätta dagvattenpolicy/-plan för hur dagvatten ska hanteras på ett hållbart sätt. Genomförande av klimatanpassningsåtgärder såsom våtmarker och utjämningsmagasin på dagvattennätet etc. kan bidra till minskad avrinning till vattendrag.
- Enskilda avlopp står för en stor del av utsläppen av näringsämnen. Dessa har också prioriterats i miljöbalkstillsynen under senare år. Viktigt att fullfölja arbetet med upprustningen av bristfälliga avloppsanläggningar.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Ett långsiktigt bevarande och nyttjande av ekosystemen med dess biologiska mångfald är en utmaning för Sverige. Skyddade områden med värdefull natur ökar. Utmaningarna framöver inkluderar bland annat ett behov av ökad miljöhänsyn i metoder för nyttjandet samt behov av att utveckla nuvarande områdesskydd.

Delmål

15.1 Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

15.2 Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen.

15.3 Till 2030 bekämpa ökenspridning, återställa förstörd mark och jord, inklusive mark som drabbats av ökenspridning, torka och översvämningar, samt sträva efter att uppnå en värld utan nettoförstörelse av mark.

15.4 Senast 2030 säkerställa att bevara bergsekosystemen, inklusive deras biologiska mångfald, i syfte att öka deras förmåga att producera nytta som behövs för en hållbar utveckling.

15.5 Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

15.6 Främja en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

15.7 Vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

15.8 Senast 2020 införa åtgärder för att förhindra införseln av invasiva främmande arter och avsevärt minska deras påverkan på land- och vattnekosystem samt kontrollera eller utrota prioriterade arter.

15.9 Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

15.a Mobilisera och väsentligt öka de finansiella resurserna från alla källor för att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och ekosystemen.

15.b Mobilisera betydande resurser från alla källor och på alla nivåer för att finansiera hållbart brukande av skogar och ge utvecklingsländerna lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive för bevarande och återbeskogning.

15.c Öka det globala stödet till insatser för att bekämpa tjuvjakt på och illegal handel med skyddade arter, inklusive genom att öka möjligheterna till en hållbar försörjning i lokalsamhällena.

Nationella utmaningar

Hållbar användning av skogsresurser inklusive minskning av avskogningen bidrar positivt till klimat och till försörjning. Biologisk mångfald bidrar till ökad motståndskraft i ekosystemen. Att tillgodose mänsklighetens behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler, läkemedel och förnyelsebara råmaterial utan att undergräva biologisk mångfald och genom att hållbart nyttja ekosystemtjänster och samtidigt minska utsläppen av växthusgaser är därför viktiga utmaningar.

Alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten (Regeringsformen 2 kap. 15 §). Vistelse i naturen bidrar till stärkt folkhälsa. ”Skogsbad” är ett av de senare nyorden.

Agenda2030-delegationen har identifierat fyra utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 15:

- Att samtidigt som bioekonomin stärks, utveckla ett hållbart skogsbruk där miljömålen nås.
- Många arter påverkas negativt och förlusten av biologisk mångfald minskar inte i tillräckligt hög takt, samtidigt som förekomsten av främmande arter fortsätter att öka.
- Vissa naturtyper i odlingslandskapet minskar trots satsningar.
- Behov av återställande av våtmarker.

Lokal analys

I Hallstahammars kommun är andelen skyddad natur 10,7 % varav cirka 43 % är vatten. För riket är andelen 10,6 % varav cirka 7 % är vatten. Målsättningen i Hallstahammar är att öka andelen skyddad natur, vilket närmast sker genom bildandet av Valstasjöns naturreservat. Efter reservatsbildning kommer andelen skyddad natur att vara cirka 11,1 %. Kommunens hela innehav av produktiv skogsmark, cirka 397 ha, är dessutom certifierat enligt FSC och PEFC

vilket bland annat innebär att minst 5 % av arealen ska avsättas eller skötas för naturvårdande ändamål. Inklusiv Valstaskogen, som inom kort blir naturreservat, är denna andel 27,4 % i den nyligen reviderade skogsbruksplanen.

Vi når idag inte upp till de regionala miljömål som berör biologisk mångfald. Vissa livsmiljöer (ex. våtmarker och betesmarker) försvinner successivt, vilket missgynnar arter som är knutna till dessa livsmiljöer. Samhällsplaneringen har en stor inverkan på möjligheten att bevara och utveckla biologisk mångfald. Traditionellt skogsbruk kan göra skogen känslig för klimatförändringar och motverka biologisk mångfald.

På nationell och regional nivå finns indikatorer för uppföljning av bland annat de nationella miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap vilka tillsammans påverkar det mer generella miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Bland annat studeras populationsutveckling hos vissa fågelarter som är knutna till respektive naturtyp. Till dessa miljö kvalitetsmål finns åtgärdsförslag som kan utgöra ett stöd för kommuner vid åtgärdsval för att nå uppsatta målsättningar. Länsstyrelsen har också nyligen upprättat ett förslag till regional grön infrastrukturplan, som definierar olika naturtyper och värdekärnor i respektive kommun. Med detta som grund finns goda förutsättningar för att ta fram en mer detaljerad lokal grönstrukturplan som anger skydds- och åtgärdsbehov för våra specifika grönstrukturer.

Ett specifikt problem som uppmärksammats inte bara i Sverige är minskade populationer av pollinerande insekter som honungsbin. Pollinering av grödor är en ekosystemtjänst som är mycket viktig för livsmedelsproduktionen. Många grödor, främst frukter, bär och grönsaker, är direkt beroende av pollinerande insekter. Åtgärder som gynnar pollinerande insekter bör därför ingå som en naturlig del i samhällsplanering och vid skötsel av fastigheter. En artrik insektsfauna påverkar även fågelpopulationer positivt.

Tänkbara åtgärder i Hallstahammars kommun som bidrar till måluppfyllnad:

- Synliggör och beakta biologisk mångfald i den fysiska planeringen. En god grund för hänsyn och långsiktig vård och utveckling av biologiska mångfald och ekosystemtjänster kan läggas genom kommunens fysiska planering. Inkludera biologiska värden i den strategiska översiktsplanen och i detaljplaneläggningen. Använd befintliga stöd såsom ArtDatabanken och Trädportalen m.m. vid bedömningar.
- Upprätta en lokal plan för grön infrastruktur. Detta arbete har påbörjats under 2019 och kommer att mer detaljerat identifiera befintliga värdekärnor och naturtyper och peka på eventuella skydds- och utvecklingsbehov av olika grönstrukturer. Samverkan med berörda fastighetsägare viktig.
- Öka omfattningen av riktade naturvärdesinventeringar i lokala värdekärnor.
- Beakta, och genomför riktade insatser för, biologisk mångfald i skötsel och förvaltningen av fastigheter.
- Bekämpa främmande och invasiva arter som jätteloka, jättebalsamin och lupin.
- Skydda och återskapa våtmarker. Ett s.k. LONA-projekt pågår där möjligheten till anläggning av värdefulla våtmarker på strategiska platser utreds.

- Tillgängliggöra och marknadsföra gröna värden. Tillgång till naturen i närmiljön bidrar till uppfyllnad av flera av de globala målen utöver mål 15, bland annat 3 God hälsa och välbefinnande, 10 Minskad ojämlikhet, 11 Hållbara städer och samhällen samt 13 Minskad klimatpåverkan. Utveckling av biologiska värden kan också bidra till landsbygdsutveckling.
- Klimatanpassat skogsbruk. Skogscertifieringen medför att andelen lövträd, och därmed andelen blandskog, kommer att öka. Blandskogar har generellt högre biologiska värden och är mer motståndskraftiga mot stormar och skadeinsekter.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. Inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korruption och våld. Alla människor är lika inför lagen och ska ha lika tillgång till rättvisa och möjligheter att utöva inflytande och ansvarsutkrävande över beslutsfattande. Detta är grundläggande förutsättningar för mellanmänsklig tillit och trygghet. Tilliten och den sociala sammanhållningen är även grunden för ett samhälles ekonomiska, miljömässiga och sociala utveckling.

Delmål

16.1 Avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.

16.2 Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.

16.3 Främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa lika tillgång till rättvisa för alla.

16.4 Till 2030 avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och vapenflödena, öka möjligheterna att återvinna och återfå stulna tillgångar samt bekämpa alla former av organiserad brottslighet.

16.5 Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.

16.6 Bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

16.7 Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

16.8 Utvidga och stärka utvecklingsländernas deltagande i institutionerna för global styrning.

16.9 Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

16.a Stärka berörda nationella institutioner, bland annat genom internationellt samarbete, i syfte att bygga upp kapacitet på alla nivåer, i synnerhet i utvecklingsländerna, för att förebygga våld och bekämpa terrorism och brottslighet.

16.b Verka för och genomdriva icke-diskriminerande lagstiftning och politik för en hållbar utveckling.

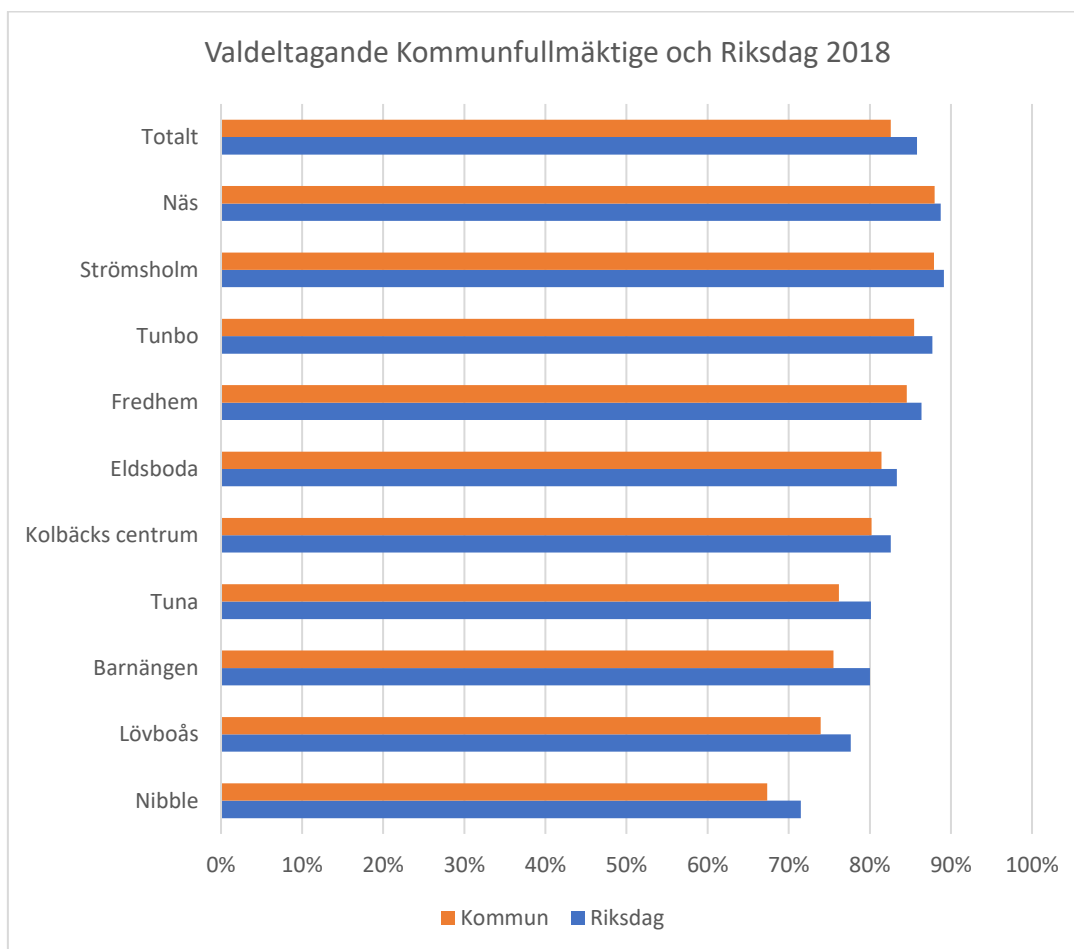
Nationella utmaningar

Agenda2030-delegationen har identifierat följande utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 16:

- Kritik från internationella granskningsorgan för mänskliga rättigheter gällande människorättskonventionernas ställning i den nationella rättsordningen.
- Det saknas en nationell strategi för bekämpning av korruption.
- En något ökad upplevd otrygghet.
- Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet.
- Barn som utsätts för misshandel och sexuella övergrepp.
- Den svenska krigsmaterielexporten innebär en målkonflikt.

Lokal analys

De demokratiska deltagandet är en grundförutsättning för fredliga och inkluderande samhällen och kopplat till flera andra mål i agendan. Skillnaden i valdeltagande mellan kommunens valkretsar är betydande och har även ökat mellan 2014 och 2018. Lägst ligger valdeltagandet i kretsarna Barnängen, Lövboås och Nibble, där valdeltagandet uppgår till mellan 65-75 %. Högst är det i Näs och Strömsholm där valdeltagandet är 85-90 %. I tabell på nästkommande sida syns skillnaderna mellan Hallstahammars kommuns olika valkretsar.

Källa: Valmyndigheten

Valdeltagandet är komplext som indikator och påverkas av en mängd faktorer, men det är ändå en indikation på i vilka områden det finns särskilda utmaningar när det gäller frågor som inkludering och att känna delaktighet och inflytande i ett samhälle. Som enskild kommun är det viktigt att fokusera på att stärka de mellanvalsliga demokratiska aktiviteterna och skapa förutsättningar för det demokratiska deltagandet i vardagen och kopplat till olika aktuella frågor. Hallstahammars kommun har sedan flera år tillbaka arbetat med olika former av medborgardialog och även sedan 2017 inrättat möjlighet att lämna e-förslag, vilket är två exempel på områden som ytterligare behöver utvecklas.

Centrala områden kopplat till mål 16 är även det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, samt arbetet med att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism. att fokusera på insatser som stärker gemenskapen i utsatta områden. Den upplevda tryggheten är en viktig faktor som påverkar olika livsvillkor, samtidigt som den upplevda tryggheten sällan överensstämmer med utvecklingen av den faktiska brottsligheten. Genom SCB:s medborgarundersökningar ställs ett antal frågor om den upplevda tryggheten för åldrarna 18-84

år och där visar en jämförelse mellan 2013 och 2016 att den upplevda tryggheten minskar över tid och att minskningen främst sker i de lägre åldersgrupperna. Denna minskning är även en nationell trend i Sverige som helhet. Samarbetet mellan polisen och kommunen utvecklas hela tiden och en viktig del senare år har varit ökat fokus på ungdomsrelaterad brottslighet och att tidigt komma åt narkotikaproblematik bland unga. Vi har även utvecklat vår samverkan mellan olika aktörer, inte minst med det kommunala bostadsbolaget och satsat på riktade trygghetsvandringar i olika områden. Denna inriktning bygger på en problembild gemensamt framtagen mellan polisen och Hallstahammars kommun.

Förekomsten av våldsbejakande extremism är ej utbredd och det finns ingen organiserad gruppering som är lokalt förankrad i nuläget. Det har dock förekommit olika tendenser till sympatier och även olika aktioner främst från högerextremistiska grupperingar. Sedan 2017 finns en handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism och det pågår olika aktiviteter utifrån handlingsplanen. Bland annat pågår ett projekt i samverkan med Svenska kyrkan som delvis finansieras av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF). Projektet syftar till att skapa mötesformer, digitalt och fysiskt som höjer kunskapen kring demokrati och hållbarhetsfrågor och som i förlängningen kan införlivas som en naturlig del av det förebyggande arbetet. En central aktivitet i projektet är en utbildning av ett stort antal tjänstepersoner från hela organisationen, bostadsbolag och aktörer från civilsamhället, kring att arbeta med inkludering och dialog i komplexa och konfliktfyllda frågor.

Ett område som även är centralt under mål 16 och som tydligt är kopplat till mål 5 är att utveckla och stärka det våldspreventiva arbetet. Vi ser olika signaler i våra olika verksamheter om att det sociala klimatet blir hårdare, att nivåerna höjs när det gäller olika former av kränkningar och att det sker en ökning av behov av stöd inom området våld i nära relationer. Detta är även ett område där mörkertalet är betydande och där olika rörelser som #metoo bidragit till att fler våga lyfta fram sin situation i ljuset och även efterfråga olika former av stöd.

Mål 17 Genomförande och globalt partnerskap

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Världen är idag mer sammankopplad än någonsin tidigare och Globala målen kan bara förverkligas genom globalt partnerskap och samarbete. Genomförandet av målen kräver global solidaritet, kapacitetsutveckling och mobilisering av ekonomiska resurser för att säkerställa att inget land eller någon grupp lämnas utanför i utvecklingen.

Internationella investeringar och samordnad politik behövs för att säkerställa nyskapande teknisk utveckling, rättvis handel, tillförlitlig uppföljning och stöd vid humanitära kriser. Utbyte av kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser är samtliga viktiga komponenter för att målen ska nås, i synnerhet för att tillgodose behoven hos de fattigaste och mest sårbara länderna. Mål 17 utgör en verktygslåda för hur Globala målen ska kunna bli verklighet.

Delmål

17.1 Stärka den inhemska resursmobiliseringen, inklusive genom internationellt stöd till utvecklingsländerna, för att förbättra den inhemska kapaciteten att ta upp skatter och andra intäkter.

17.2 De utvecklade länderna ska fullt ut fullfölja sina åtaganden i fråga om offentligt utvecklingsbistånd, inklusive många utvecklade länders åtagande att nå målet att ge 0,7 procent av BNI till utvecklingsländer och 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna. De länder som ger offentligt utvecklingsbistånd uppmanas att överväga att fastställa ett mål om att ge minst 0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna.

17.3 Mobilisera additionella finansiella resurser till utvecklingsländerna från många olika källor.

17.4 Bistå utvecklingsländerna att uppnå en långsiktigt hållbar skuldsättning genom en samordnad politik som syftar till att, när så är lämpligt, främja skuldfinansiering, skuldlettning och skuldomstrukturering samt åtgärda kraftigt skuldyngda fattiga länders utlandsskuld för att minska skuldbördan.

17.5 Anta och genomföra investeringsfrämjande regleringar för de minst utvecklade länderna.

17.6 Stärka nord-syd-samarbetet, syd-syd-samarbetet och det regionala och internationella trepartssamarbetet kring och tillgången till vetenskap, teknik och innovation samt öka kunskapsutbytet på gemensamt överenskomna villkor, inklusive genom förbättrad samordning mellan befintliga mekanismer, i synnerhet på FN-nivå, och genom en global mekanism för teknikfrämjande.

17.7 Främja utveckling, överföring och spridning av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på gynnsamma villkor, inklusive koncessions- och förmånsvillkor, på villkor som överenskommit mellan parterna.

17.8 Senast 2017 fullt ut operationaliserat teknikbanken och mekanismen för kapacitetsuppbyggnad inom vetenskap, teknik och innovation för de minst utvecklade länderna samt öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik.

17.9 Öka det internationella stödet för genomförande av effektiv och riktad kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländerna till stöd för nationella planer för att genomföra alla målen för hållbar utveckling, inklusive genom samarbete nord-syd och syd-syd samt trepartssamarbete.

17.10 Främja ett universellt, regelbaserat, öppet, icke-diskriminerande och rättvist multilateralt handelssystem inom ramen för Världshandelsorganisationen, inklusive genom att slutföra förhandlingarna enligt utvecklingsagendan från Doha.

17.11 Avsevärt öka utvecklingsländernas export, i synnerhet i syfte att fördubbla de minst utvecklade ländernas andel av den globala exporten till 2020.

17.12 Se till att alla de minst utvecklade länderna inom fastställda tidsramar bereds varaktigt tull- och kvotfritt marknadstillträde, i överensstämmelse med Världshandelsorganisationens beslut, inklusive genom att säkerställa att preferentiella ursprungsregler som gäller för import från de minst utvecklade länderna är genomblickbara och enkla, samt bidra till att underlätta marknadstillträde.

17.13 Öka den makroekonomiska stabiliteten i världen, bland annat genom politisk samordning och samstämmig politik.

17.14 Föra en mer samstämmig politik för hållbar utveckling.

17.15 Respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att fastställa och genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling.

17.16 Stärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling och komplettera det med partnerskap mellan flera parter som mobiliserar och utbyter kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser, för att bidra till att målen för hållbar utveckling nås i alla länder, i synnerhet utvecklingsländer.

17.17 Uppmuntra och främja effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället vilka bygger på erfarenheterna från andra partnerskap och deras finansieringsstrategier.

17.18 Till 2020 öka stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, för att avsevärt öka tillgången på aktuella och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet, uppdelade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografisk plats och andra nationellt relevanta aspekter.

17.19 Till 2030 bygga vidare på befintliga initiativ för att utveckla mått på framsteg som görs mot hållbar utveckling som kompletterar BNP samt stödja uppbyggnad av statistisk kapacitet i utvecklingsländerna.

Nationella utmaningar

Sverige har en stark tradition av samarbete och partnerskap både nationellt och internationellt och har ett starkt och livaktigt civilsamhälle. Sverige är även en stark biståndsnation samt bidrar med andra former av kapacitetsuppbyggnad och resursmobilisering internationellt.

Agenda2030-delegationen har identifierat fem utmaningar för Sveriges del kopplat till mål 17:

- Sverige har jämförelsevis höga avgifter på remitteringar.
- Kapital- och skatteflykt är en global utmaning.
- Krympande utrymme för det civila samhället globalt.
- Handelsavtal som riskerar att särskilt gynna de rikare länderna och att villkor för handel sätts utifrån ett ojämnt maktförhållande.
- Bristen på tillförlitliga data och statistik försvårar resultatuppföljning i många utvecklingsländer

Lokal analys

Hallstahammars kommun har sedan 2017 gradvis intensifierat arbetet med Agenda 2030. Bland annat har utbildningar hållits under hösten 2017 för politiker, chefer och samverkanspartners och en uppföljande workshop i januari 2018. Vid dessa aktiviteter tydliggjordes att en förutsättning för framgång i hållbarhetsarbetet är ett brett engagemang inom såväl kommunen som med civilsamhället och näringslivet. En nyckelfaktor för att främja det engagemanget är att bygga kommunikativa plattformar att samlas kring kopplat till de globala målen.

Hallstahammars kommun har antagits för deltagande i Glokala Sverige som är ett treårigt kommunikationsprojekt med syfte att stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 i kommuner, landsting och regioner. Projektet drivs i samverkan mellan Svenska FN-förbundet och SKL, och finansieras av Sida. Deltagande kan på ett tydligt sätt bidra till att få igång och ge ytterligare kraft i de samverkansprocesser som behövs i det fortsatta arbetet med Agenda 2030 på lokal nivå i Hallstahammar.

Förberedelser pågår nu under våren 2019 med att ta fram en strategi för hållbarhetsarbete som utgår från de globala målen. För hållbarhetsarbetet behöver också lämpliga organisatoriska beslutsprocesser definieras. När dessa beslutats, kommer de utbildningsinsatser som erbjuds inom Glokala Sverige att överensstämma väl i tid för att vara en injektion för kommunens arbete att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling.

En annan viktig framgångsfaktor för hållbar utveckling är att arbeta utifrån standardiserade processer. Sådana processer behöver framarbetas, beslutas och implementeras i det vardagliga arbetet.

Engagemang och delaktighet i framtagande av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) kan bidra till att stärka Hallstahammar i ett regionalt sammanhang.